

OPŠTINA BERANE

Lokalni plan zaštite životne sredine

2015 – 2019

PREDLOG

2015

SADRŽAJ

Uvod

Metodologija izrade Plana

Profil opštine

SWOT analiza

Vizija razvoja opštine

Akcioni plan zaštite životne sredine

Uslovi i mjere zaštite životne sredine
Subjekti koji su zaduženi za sprovođenje
Mehanizmi praćenja stanja životne sredine
Rokovi i izvori finansiranja
Plan aktivnosti

Literatura

Prilozi

Anketa građana

Rezultati ankete

Lokalni plan zaštite životne sredine za period 2015 – 2019

Komisija za izradu *Lokalnog plana zaštite životne sredine*

1. Rita Barjaktarović, predsjednik
2. Danko Orović, član
3. Zoran Vesković, član
4. Mladen Lekić, član
5. Ivan Radević, član
6. Branislav Lutovac, član
7. Slobodan Ivanović, član
8. Slobodan Obradović, član
9. Ljiljana Raičević, član
10. Blažo Piper, član
11. Goran Đalović, član
12. Sejdo Đukić, član
13. Mervana Hadrović, član
14. Snežana Maslovarić Zečević, član
15. Emil Sijarić, član

UVOD

Crna Gora, kao ekološka država, teži uspostavljanju koncepta održivog razvoja kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou. U tom cilju, donijet je veliki broj zakona i strateških dokumenata, čijom implementacijom će biti moguć i ostvarljiv koncept ekološke Crne Gore. Potpisivanjem brojnih međunarodnih konvencija i preuzimanja obaveza po tom osnovu, obavezali smo se na njihovu primjenu, a samim tim će se dati doprinos boljem životu svih građana.

Krovni zakon u Crnoj Gori, kada je u pitanju politika zaštite životne sredine je Zakon o životnoj sredini (*Sluzbeni list Crne Gore*, br. 48/08), koji u članu 17 definiše obavezu izrade *Lokalnog plana zaštite životne sredine*. Na osnovu člana 18 navedenog Zakona, Plan donosi Skupština jedinice lokalne samouprave, za period od četiri godine.

Međunarodni okvir

Na Konferenciji Ujedinjenih nacija o životnoj sredini i razvoju, koja je održana 1992. godine u Rio de Žaneiru usvojena je *Agenda 21* koja odražava globalni konsenzus i visok stepen političke saglasnosti o neodvojivosti razvoja i životne sredine, i obrađuje najznačajnije globalne ekološke probleme sa kojima se čovječanstvo suočava.

Dokument je definisao veliki broj smjernica za buduće aktivnosti, dajući osnove i za Lokalnu agendu 21 (Poglavlje 28). Uzroci mnogih problema koje Agenda 21 pominje ili njihova moguća rješenja, nalaze se upravo na lokalnom nivou, pa samim tim, učešće i saradnja lokalnih vlasti predstavljaju osnovni faktor dostizanja ciljeva Agende 21. Lokalne vlasti u svijetu učestvuju u planiranju, rukovođenju i održavanju ekonomske i društvene infrastrukture, iniciraju i nadgledaju proces planiranja, usvajaju lokalnu politiku zaštite životne sredine i propise, te implementiraju nacionalnu regulativu. Kao nivo vlasti koji je najbliži građaninu, lokalne vlasti imaju i najznačajniju ulogu u edukaciji i mobilizaciji javnosti za sprovođenje koncepta održivog razvoja.

Lokalna vlast treba da uđe u dijalog sa svojim građanima, lokalnim organizacijama i privatnim sektorom, odnosno da napravi prihvatljive programe i planove kroz koje će usvojiti koncept Lokalne agende 21. Lokalna agenda 21 ima karakter strateškog programa i predstavlja plan održivog ekološkog, društvenog i ekonomskog razvoja lokalne zajednice.

Izrada i primjena lokalnih agendi u svakom regionu, području ili gradu donosi jasnu viziju budućnosti koja je u harmoniji sa životnom sredinom. Na osnovu jasno definisane vizije budućnosti, zajednica prepoznaje i precizira aktivnosti koje će svojom realizacijom doprinijeti ostvarivanju ciljeva održivog razvoja, uzimajući u obzir lokalne posebnosti i obilježja.

Na Ministarskoj konferenciji *Životna sredina Evrope*, održanoj 1993. godine u Lucernu, potpisan je *Ekološki akcioni program za centralnu i istočnu Evropu - EAP (Environmental Action Program)*. Osnovni princip ovog Programa je bio da se pitanja zaštite životne sredine direktno uključe u proces ekonomskog oporavka. On predstavlja srednjeročni program, sa ciljem da pomogne zemljama Centralne i Istočne Evrope da dostignu ekološke standarde Zapadne Evrope. On postavlja okvir za utvrđivanje prioriteta i razvoj realnih, efikasnih i

ekonomsko racionalnih rešenja i za jačanje planiranja zaštite životne sredine na lokalnom nivou. U većini zemalja Centralne i Istočne Evrope uspostavljeni su nacionalni ekološki akcioni planovi (NEAP - National Environmental Action Program).

Ovaj proces se odvijao otežano, zbog nagomilanih ekoloških problema, ali i trenutnog društveno - ekonomskog stanja tih zemalja, odnosno opštih teškoća da se planovi implementiraju. Iako je EAP trebao da inicira lokalne inicijative, nije usledilo adekvatno uobličavanje programa za lokalne zajednice. Sve to je navelo pojedine lokalne zajednice da pristupe izradi sopstvenih planova za zaštitu i unapređenje životne sredine, zasnovane, prije svega, na prioritetima tih zajednica i metodologiji EAP-a. Pokazalo se da se na lokalnom nivou mogu lakše identifikovati i primeniti preporuke i metodologija za izradu planova i programa ekoloških akcija.

Postupajući po ovoj metodologiji mnogi gradovi u zemljama istočne Evrope donijeli su svoje ekološke akcioni programe. Donošenje ovih programa i njihova realizacija bila je u određenim slučajevima pomognuta od međunarodne zajednice.

Lokalni plan zaštite životne sredine donosi:

- poboljšanje razumevanja ekoloških problema na lokalnom nivou,
- rangiranje problema u odnosu na ljudsko zdravlje, ekosisteme, kvalitet života uopšte,
- racionalno usmjeravanje ograničenih sredstava na prioritetne probleme,
- uobličavanje potreba kroz Plan, koji u potpunosti uključuje tehnička, politička i upravljačka rešenja.

Razlozi za sprovođenje Lokalnog plana zaštite životne sredine su:

- unapređenje saradnje unutar sektora i međusektorski,
- doprinosi stvaranju partnerskih odnosa na lokalnom nivou,
- unapređenje mogućnosti učestvovanja građana u donošenju odluka koje se tiču životne sredine,
- povećava nivo informisanosti i znanja o ekološkim problemima,
- donosi više stručnosti u kreiranju ekološke politike,
- pomaže procesu uspostavljanja prioriteta,
- otkriva nedovoljno istražena i ugrožena područja u oblasti životne sredine,
- povećava mogućnost lokalnih zajednica da se suoče sa ekološkim problemima,
- doprinosi izgradnji konsenzusa o ekološkim prioritetima,
- ohrabruje ekonomski racionalnih odluka,
- doprinosi očuvanju i poboljšanju ekoloških uslova.

Donošenje Lokalnog plana podrazumijeva aktivno učešće javnosti tokom cijelog procesa, kroz informisanje i obrazovanje članova zajednice o obimu i ciljevima donošenja, ekološkim temama i prioritetima i mogućim akcijama za postizanje definisanih prioriteta. On treba da obuhvata traganje za idejama, razmišljanjima i mišljenjima građana, čime se osigurava da prioriteti i rješenja odražavaju ono što smatra zajednica kao cjelina.

Metodologija izrade Plana

Lokalni plan zaštite životne sredine predstavlja razvojno – planski dokument koji na osnovu procjene stanja životne sredine, utvrđenih problema i prioriteta u životnoj sredini, te definisanih aktivnosti, doprinosi unapređenju stanja životne sredine u opštini, u periodu od 2015 do 2019. godine.

U izradi Plana su učestvovali članovi Komisije koju je formirao Predsjednik opštine, a sam Plan se izradio sredstvima lokalne samouprave.

Predsjednik opštine je Rješenjem br. 01-031-2181 od 31.07.2014. godine formirao Komisiju čiji zadatak je bio da svojim učešćem i animiranjem ostalih članova zajednice izradi *Lokalni plan zaštite životne sredine* koji će obraditi ključne teme u oblasti zaštite životne sredine i predložiti akcije koje će obezbijediti ne samo sprovođenje *Zakona o životnoj sredini*, već i odražavati interese čitave zajednice. Rješenjem o izmjenama i dopunama rješenja, br. 01-031-2674 od 26.09.2014. godine, u Komisiju je imenovan Mladen Lekić umjesto Ilije Markovića. Rješenjem o izmjenama i dopunama rješenja, br. 01-031-3093 od 05.11.2014. godine, u Komisiju je imenovana Tamara Pantović, umjesto Slobodana Obradovića.

U cilju efikasnijeg i transparentnijeg rada Komisije, ista je donijela i usvojila Poslovnik o radu, 02.09.2014. godine.

Tokom izrade ovog dokumenta uključivane su različite grupe pojedinaca – predstavnika svih većih institucija u zajednici, uključujući privredni sektor, nevladine organizacije, stručne institucije, organe lokalne samouprave i državne uprave, kao i istaknuti pojedinci iz ove oblasti, a sve u cilju rješavanja problema koji se tiču životne sredine.

Plan se radio na sastancima Komisije, sastancima članova Komisije i ostalih zainteresovanih strana, ali i u periodu između sastanaka. Važan doprinos ovom dokumentu dali su i rezultati ankete koja je sprovedena među građanima koji su svojim odgovorima olakšali Komisiji identifikaciju problema i dali smjernice za njen dalji plan.

Izrada Plana obuhvatila je i sljedeće ciljeve:

- Promovisanje svijesti javnosti i odgovornosti za probleme životne sredine, kao i podizanje nivoa učešća javnosti u kreiranju i primjeni strateških i planskih dokumenata, i investicija,
- Pобољšanje razumijevanja ekoloških problema na lokalnom nivou,
- Rangiranje problema u odnosu na ljudsko zdravlje, ekosisteme i kvalitet života uopšte,
- Racionalno usmjeravanje ograničenih sredstava na prioritetne probleme,
- Postizanje jedinstva u javnosti o položaju i značaju ekoloških problema,
- Uobličavanje Lokalnog plana, koji u potpunosti uključuje tehnička, politička i upravljačka rješenja i probleme.

Razlozi za sprovođenje Plana

- Doprinos stvaranju partnerskih odnosa na lokalnom nivou,

- Unapređuje mogućnost učestvovanja građana u donošenju odluka koje se tiču životne sredine,
- Povećava nivo informisanosti i znanja o ekološkim problemima,
- Donosi više stručnosti u kreiranju ekološke politike,
- Otkriva nedovoljno istražena i ugrožena područja u oblasti zaštite životne sredine,
- Povećava mogućnost lokalnih zajednica da se suoče sa ekološkim problemima,
- Doprinosi izgradnji koncenzusa o ekološkim prioritetima,
- Ohrabruje ekonomski racionalno donošenje odluka,
- Doprinosi očuvanju i poboljšanju ekoloških uslova javnosti tokom cijelog procesa.

Faze izrade Lokalnog plana su:

- Planiranje i početak izrade Plana,
- Prepoznavanje i rangiranje ekoloških problema sredine,
- Izrada programa ekoloških akcija,
- Sprovođenje programa ekoloških akcija i
- Praćenje i vrednovanje lokalnih programa ekoloških akcija.

Ustavne odredbe, deklaracija i zakonska regulativa od značaja za izradu Lokalnog plana zaštite životne sredine

USTAVNE ODREDBE I DEKLARACIJA

- Ustav Crne Gore (Sl.list CG, br.1 /07)
- Deklaracija o ekološkoj državi Crnoj Gori („Službeni list“ RCG, br.39/91)

ZAKONSKA REGULATIVA

1. Zakon o životnoj sredini (*Službeni list Crne Gore*, br. 48/08, 40/10, 40/11)
2. Zakon o zaštiti prirode (*Službeni list Crne Gore* br. 48/08, 21/09 , 40/11)
3. Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (*Službeni list RCG*, br. 80/05, 73/10, 40/11, 59/11)
4. Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu (*Službeni list RCG“*, br. 80/05, 40/10, 73/10, 40/11)
5. Zakon o nacionalnim parkovima (*Službeni list RCG*, br. 47/91, 17/92, 27/94, 56/09, 40/11)
6. Zakon o slatkovodnom ribarstvu (*Službeni list Crne Gore*, 11/07)
7. Zakon o divljači i lovstvu (*Službeni list Crne Gore*, br. 52/08, 40/11)
8. Zakon o upravljanju otpadom (*Službeni list Crne Gore*, br. 64/11)
9. Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine (*Službeni list RCG*, br. 80/05)

10. Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja i radijacionoj sigurnosti (*Sl. list Crne Gore*, br. 56/09, 58/09, 40/11)
11. Zakon o vodama (*Službeni list RCG*, br. 27/07)
12. Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini (*Službeni list RCG*, br. 45/06, 28/11)
13. Zakon o komunalnim djelatnostima (*Službeni list RCG*, br. 12/95)
14. Zakon o zaštiti i spašavanju (*Službeni list CG*, br. 13/2007 i 5/2008)

PROFIL OPŠTINE

Istorijat Berana

Istorijat razvoja Berana možemo pratiti još od najstarijeg perioda koji je zabilježen na ovim prostorima, a to je period mlađeg kamenog doba neolita. Po svom značaju, nalazi pronađeni na lokalitetu Berankrš, svrstavaju se među najznačajnije u kulturnoj baštini Crne Gore.

I u kasnijim periodima naselje nastavlja da živi i da se razvija, dobijajući sve više na značaju, o čemu svjedoče brojni ostaci materijalne kulture iz rimskog perioda, vojno utvrđenje u selu Lužac i Villa rusticae u Budimlji. Brojni nadgrobni spomenici iz rimskog perioda, stele i cipusi, govore nam da je na ovom području postojao jedan značajan vojni centar. Na području od sela Dolac do manastira Đurđevi stupovi, očekuje se pronalazak jednog većeg gradskog centra - municipiuma, čiji su tragovi već zabilježeni.

Prilikom prvog talasa osvajačkog prodora Avara i Slovena, grad sa utvrđenjem je razrušen i više nikada nije obnovljen.

Iz ranohrišćanskog perioda na prostorima opštine, najčešće nailazimo na tzv. "gradine", koje su imale fortifikacionu ulogu u životu stanovništva, kao i mnogobrojne ostatke crkava, koje svjedoče o razvijenom kulturnom životu ovog područja.

U srednjem vijeku, naselje dobija još veći značaj i ulogu, formiranjem jedne od prvih episkopija, koju je osnovao Sveti Sava 1219 g, sa sjedištem u manastiru Đurđevi stupovi. Bogat crkveni materijal govori o velikoj ulozi grada i manastira kao administrativnog i duhovnog centra u srednjevjekovnoj državi.

U razvijenom srednjem vijeku, ulogu gradskih naselja su imali Gradac kod Budimlje, Budimlja i Bihor. Budimlja je bila upravno sjedište Budimljanske župe i imala je upravnu, zanatsku i trgovačku funkciju. Gradac je imao zaštitni karakter, Bihor je bio vojno utvrđenje, a duhovne centre su predstavljali manastiri Šudikova i Đurđevi stupovi.

Prodorom Turaka krajem srednjeg vijeka, obnavljaju se gradine, utvrđenja Gradac i Bihor, a na ulasku u Tivransku klisuru, gradi se "Jerinin grad". Sredinom XV vijeka Turci uspostavljaju i formalnu vlast u ovim krajevima.

Berane je kao naselje formirano 1862. godine, po zapovijesti turskog vojskovođe Husein paše, na mjestu današnje bolnice, gdje je na lijevoj obali Lima izgrađena kamena kasarna za potrebe vojne uprave. Svoj razvoj naselje nastavlja i na desnoj obali, te se formiraju tri mahale: Gornja, Donja i Hareme. U Gornjoj mahali je živjelo pravoslavno, a u Donjoj i Haremima muslimansko stanovništvo.

Tokom prvog balkanskog rata, Berane je oslobođeno 1912. godine, nakon čega postaje politički centar sjeveroistočne Crne Gore.

Poslije Drugog svjetskog rata, u julu 1949. godine, dobija novo ime Ivangrad, po narodnom heroju Ivanu Milutinoviću, a staro ime, Berane, mu se vraća u martu 1992.

Geografski položaj

Opština Berane, smještena na sjeveroistoku Crne Gore, zahvata Gornje Polimlje i leži između vrhova Bjelasice na zapadu, Cmiljevice na istoku, Tivranske klisure na sjeveru i Sutjeske i Previje na jugu.

Slika br. 1 Položaj opštine Berane u Crnoj Gori

Pomenute planine formiraju tzv. *Beransku kotlinu*, pri čemu se na sjeveroistoku, preko Police i Bihora protežu manja krečnjačka uzvišenja opasana planinskim visovima. Kotlina se pruža u pravcu SSI-JIZ, u dužini od 9 km, širine 3-5 km. Sredinom kotline protiče rijeka Lim, sa blagom devijacijom u pravcu sjevera. Tereni sa lijeve i desne strane Lima se osjetno razlikuju. Na desnoj strani je zastupljen neogeni reljef, sa dolinama i malim zaobljenim uzvišenjima, od kojih se ističu Jasikovac, Dubica i Dapsičko brdo. Lijeva strana Lima je terasasta, pluvio-glacijalna, sa pet terasa, ravnih i stepenasto poređanih jedna iznad druge, usmjerenih u pravcu toka Lima. Širina ovih terasa se kreće od 300 do 800 m.

Demografija

Prema rezultatima Popisa stanovništva Crne Gore (2011), broj stanovnika opštine Berane je 33.970. Opština Berane je peta opština po broju stanovnika u Crnoj Gori, i na njenoj teritoriji po Popisu iz 2011 živi 5,48% ukupnog broja stanovnika Crne Gore.

Prema rodnoj strukturi stanovništva registrovano je 17.087 (50,30%) muškaraca i 16.883 (49,70%) žena. Urbano stanovništvo broji 11.073 stanovnika (32,6%), a ruralno 22.897 (67,40%). U odnosu na Popis iz 2003. godine kada je zabilježena gustina naseljenosti 49 stanovnika po km², prema Popisu iz 2011. ovaj broj je nešto manji i iznosi 47 stanovnika po km². Etnička pripadnost stanovništva u Beranama je sljedeća: 42,96 % Srbi, 26,02% Crnogorci, 17,72% Bošnjaci, 5,76% Muslimani i 7,54% ostali. Prema Popisu iz 2011.godine broj stanovnika koji se doselio u Berane je 173, dok se iz Berana odselilo 389 stanovnika. Prema podacima za 2013. godinu, broj stanovnika koji se doselio u Berane se smanjio na 110, dok je broj stanovnika koji se odselio iz Berana ostao skoro na istom nivou (397), od čega se najveći broj odselio u centralni i primorski region Crne Gore (Podgorica 159, Bar 105). Prosječna starost stanovnika Berana je 36.4 godina, po čemu se opština svrstava među 12 demografsko starih opština u Crnoj Gori. Stanovništvo u starosti od 15 do 64 godina broji 22.299 lica ili 65,64% ukupnog broja stanovnika. Prema podacima Monstat-a, prirodni priraštaj u opštini Berane u 2012. godini iznosio je 68, dok je taj broj u narednoj godini opao za 41.

NAPOMENA: Tokom 2013. godine Petnjica se izdvojila iz opštine Berane, a na osnovu dostupnih podataka, površina novoformirane opštine iznosi 173 km², broj stanovnika je 6.686. Opštinu Petnjica čini sedam mjesnih zajednica: Petnjica, Vrbica, Trpezi, Tucanje, Bor, Savin Bor i Javorova. Kako razgraničenje između opština Berane i Petnjica još nije završeno, ne postoje zvanični podaci o istim.

Obrazovanje

U Beranama se, govoreći o obrazovanju kroz istoriju, velika pažnja posvećivala prosvjećivanju stanovnika. Obrazovne ustanove Berana su bile dom ne samo za ljude sa ovog područja, već i za sve stanovnike Gornjeg Polimlja, jer su ovdje znanja sticali mladi ljudi iz svih gradova koji gravitiraju slivu Lima, ali i šire.

U opštini Berane postoji jedna predškolska ustanova, JPU Radmila Nedić, osam osnovnih škola i četiri srednje škole, gimnazija i tri srednje stručne škole. Važno je istaći i rad Škole za osnovno muzičko obrazovanje.

Podaci o broju učenika u obrazovnim ustanovama na teritoriji opštine Berane, za školske 2014/2015 i 2015/2016 su sledeći:

	2014/2015	2015/2016
OŠ "Vuk Karadžić"	1200	
OŠ "Vukašin Radunović"	676	678
OŠ "Radomir Mitrović"	1009	976
OŠ "Polica"	101	108
OŠ "Vukajlo Kukalj" Šekular	25	31
OŠ "Lubnice"	40	36
OŠ "Vladislav Rajko Korać" Štitari	40	41
OŠ "Donja Ržanica"	105	103
Škola za osnovno muzičko obrazovanje	175	178
JU Gimnazija "Panto Mališić"	540	517
JU Srednja stručna škola	372	240
JU Srednja medicinska škola "Dr Branko Zogović"	669	
JU SSŠ "Vukadin Vukadinović"	586	510

Ukupan broj upisanih učenika u osnovnim i srednjim školama na teritoriji Berane za 2014/2015 godinu je 5538, dok ukupan broj upisanih učenika za 2015/2016 godinu još uvijek nije konačan.

Zdravstveni sistem

U skladu sa *Zakonom o zdravstvenoj zaštiti* i *Zakonom o zdravstvenom osiguranju*, sistem zdravstva Crne Gore organizovan je na tri nivoa:

- **primarni**, kojeg čine domovi zdravlja, u kojima je nosilac zdravstvene zaštite izabrani doktor u ambulanti, odnosno timovi izabranih doktora,
- **sekundarni**, kojeg čine opšte i specijalne bolnice, gdje se zdravstvena zaštita obezbjeđuje preko specijalističkih ambulanti i bolničkih postelja,
- **tercijarni**, kojeg čine Klinički centar Crne Gore i Institut za javno zdravlje.

Na području opštine Berane, zdravstvenu zaštitu građanima pružaju JZU Opšta bolnica Berane i JZU Dom zdravlja *Dr Nika Labović*.

JZU Dom zdravlja *Dr Nika Labović* za obavljanje svoje djelatnosti koristi četiri objekta: glavni objekat (1438 m²), objekat *Centra za reproduktivno zdravlje* (250 m²), objekat *Zdravstvene stanice Petnjica* i stari objekat (170 m²) u kom funkcioniše više centara. Govoreći o kadrovskoj strukturi, od 106 stalno zaposlenih i 15 zaposlenih na određeno vrijeme, 37 je doktora medicine, 7 nemedicinskih radnika sa VII SSS, 6 tehničara sa VII SSS, 2 nemedicinska radnika sa VI SSS, 5 zdravstvenih radnika sa VI SSS, 57 zdravstvenih radnika sa IV SSS i 7 nemedicinskih radnika sa IV SSS. U strukturi zaposlenih dominiraju žene sa 72,73% , dok je prosječna starost zaposlenih 43 godine.

Timovi izabranih doktora, centri i jedinice za podršku Doma zdravlja građanima opštine Berane, tokom 2012. godine, ukupno su pružili 454.619 usluga iz oblasti primarne zdravstvene zaštite. Programe u savjetovalištimu prošlo je 3.003 polaznika. Značajan porast broja pruženih usluga ostvarili su Izabrani doktori za djecu (23.85%), Higijensko epidemiološka služba (34.43%), Centar za mentalno zdravlje (13,64%), Populaciono savjetovalište (78,73%) i Savjetovalište za mlade (56,98%). Prosječno, svakog radnog dana tokom 2012.godine, zaposleni Doma zdravlja građanima opštine Berane pružili su 1.818 usluga primarne zdravstvene zaštite.

JZU Opšta bolnica *Berane* je *zdravstvena ustanova regionalnog karaktera kojoj gravitira oko 110.000 stanovnika šest opština na sjeveroistoku Crne Gore - Berane, Rožaje, Andrijevica, Plav Gusinje i Petnjica.*

Kada je riječ o kadrovskoj i prostornoj situaciji, JZU Opšta bolnica *Berane* raspolaže sa osnovnom zgradom (7357 m²), Aneksom od 1550 m², Infektivnim odjeljenjem od 420 m² i objektom za potrebe zajedničke službe (420 m²). Od ukupno 349 zaposlenih, i to 267 medicinskih radnika, ljekara specijalista ima 40, od kojih su 5 sub specijalisti , četiri ljekara na subspecijalizaciji, 2 dr sci medicinskih nauka, 3 magistra medicinskih nauka, 4 primarijusa, 11 specijalizanata – doktora na specijalizaciji; 19 visokih med.sestara-tehničara, 1 visoki RO tehničar4 sa višom i 191 sa srednjom stručnom spremom, kao i 82 nemedicinska radnika.

JZU Opšta bolnica Berane raspolaže sa 192 postelje. U 2012.godini hospitalizovano je 6.390 bolesnika, uradjeno 2442 operacije, obavljeno 754 porodjaja, hemodijalizovano 38 pacijenata i uradjeno 2.493 dijalize, u hirurškoj ambulanti uradjeno 15.107 pregleda, ortopedskoj 8.185,

urološkoj 3.114, ORL 9.561, internističkoj 2634, neurološkoj 7.474, anesteziološkoj 1.929, prijemnoj (urgentni) 26.587, pedijatrijskoj 4.668, infektološkoj 1.671, u fizikalnoj medicini uradjeno je 2.244 pregleda i 80.700 usluga. Uradjeno je 3.915 patohistoloških analiza. U kliničko-biohemijskoj laboratoriji uradjeno je 207.987 analiza. U RO službi tokom 2012.godine obavljeno je 15.104 snimanja na rentgenu, 14.231 ultrazvučnih pregleda i 3.695 CT snimanja. U službi za transfuziju je uradjeno 26.173 usluga.

U privatnom sektoru, djelatnošću iz domena primarne zdravstvene zaštite bavi se veći broj privatnih ordinacija, poliklinika, stomatoloških ordinacija i privatnih apoteka.

Ministarstvo zdravlja je obezbijedilo sredstva i kroz projekat privatno javnog partnerstva izvršila adaptaciju prostora i nabavku i montažu konvertora za preradu medicinskog i nemedicinskog otpada, čime je riješen problem medicinskog otpada u Opštini Berane.

Glavni ciljevi kojima u narednom periodu težim o jesu da kroz još kvalitetnije i sadržajnije pružanje zdravstvene pomoći produžimo trajanje života i poboljšamo kvalitet života u vezi sa zdravljem. Za realizaciju tih ciljeva neophodan je pozitivan stav svih relevantnih učesnika u sistemu zdravstva, kako bi se postojeći kadrovski kapaciteti zadržali i unaprijedili u Opštini Berane.

Sport

Sport, kao djelatnost od javnog interesa, treba da ispuni svoju naglašenu društvenu misiju koja, pored takmičarskog, ima važan vaspitni, zdravstveni, kulturni, socijalni i drugi sadržaj.

Dobro osmišljenim sistemom, planiranjem stručnih, organizacionih i upravljačkih zadataka na lokalnom nivou, sport mora postati i važan faktor razvoja svijesti o zdravlju, odnosno važan činilac prevencije zdravlja i sociopatoloških pojava među mladima. Dakle, sport nije sam sebi cilj, on je sredstvo obrazovanja, vaspitanja, zabave, mode, statusni simbol, međunarodni prestiž i afirmacija, ponos, osjećaj pripadnosti, moral i druge vrijednosti.

Opština Berane u ostvarivanju javnog interesa u sportu:

- obezbjeđuje potrebna finansijska sredstva, iz budžeta opštine, za sufinansiranje programa rada sportskih organizacija,
- održava postojeće i izgrađuje nove sportske objekte,
- stalno unapređuje organizacionu formu i saradnju na relaciji, sportske organizacije – lokalna samouprava – Sportski centar.

Na teritoriji opštine Berane registrovano je 46 sportskih klubova, koji obuhvataju 19 sportskih grana. Svi sportski klubovi imaju status amaterskog sportskog kluba

Polazeći od svega navedenog, možemo reći da lokalna samouprava učestvuje u stvaranju uslova za razvoj sporta, što znači da razvoj sporta u Beranama predstavlja integralni dio ukupnog razvoja naše opštine.

EKONOMSKO PROIZVODNI SISTEM

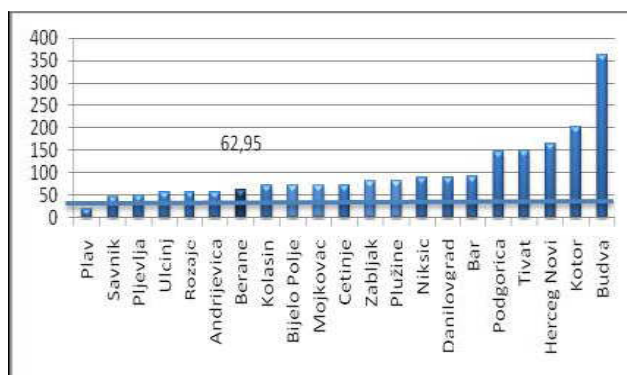
Procjenjuje se da beranska privreda čini oko 2-3% ukupnog crnogorskog bruto domaćeg proizvoda (BDP), odnosno oko 14% ukupnog BDP-a sjevernog regiona Crne Gore.¹

U cijelom svijetu postoji opšti trend uključivanja lokalnih vlasti u programe planiranja i podsticaja ukupnog razvoja. Taj proces nije zaobišao ni Crnu Goru koja sve više daje prioritet decentralizaciji i pitanjima razvoja opština. Po *Zakonu o lokalnoj samoupravi*, opštine su dužne da donose razvojne planove i programe, kao i da se bave poslovima razvoja preduzetništva i ekonomske promocije. Pored zakonske regulative, očekivanja građana i lokalnih poslovnih ljudi na teritoriji opština su da se nešto korisno učini na poboljšanju ekonomskih prilika generalno, a posebno na povećanju zaposlenosti i privlačenju stranih investicija.

Opština Berane je jedna od siromašnijih opština u Crnoj Gori. Berane, bivši industrijski grad, bio je jedan od najrazvijenijih centara u regionu sa uspješnom proizvodnjom celuloze i papira, dok je danas industrijska proizvodnja veoma mala, jer su mnoga preduzeća u poslednjih 10 godina prestala da rade. U ranijem periodu mnoga poljoprivredna domaćinstva su preseljena sa sela u grad zbog industrijalizacije, tako da je poljoprivreda bila zanemarena, selo zapostavljeno, a industrija ugašena, pa većina stanovnika teško živi. U poslednje vrijeme otvoreno je mnogo privatnih preduzeća, uglavnom na bazi trgovine i ugostiteljstva. Proizvodnih kapaciteta je veoma malo.

Prema Indeksu razvijenosti opština, opština Berane zauzima 15 mjesto od ukupno 21 opštine u Crnoj Gori. Vrijednost indeksa za opštinu Berane je 62,95, što znači da opština Berane za približno 37 poena (37,05%) zaostaje za prosjekom Crne Gore (Slika br. 1).

Lokalni razvoj može biti definisan kao kreiranje uslova za ukupni razvoj privrede. On se, takođe, može odnositi na osnovu za stvaranje bogatstva i dobrobiti za stanovnike date lokalne zajednice, a time i za unaprijeđenje kvaliteta života kroz povećanje zaposlenosti, realnih zarada, vrijednosti lične imovine, obima i kvaliteta usluga lokalnih vlasti i javnih institucija.

Slika br. Indeks razvijenosti opština (Crna Gora =100)

¹ Institut za strateske studije i projekcije, Podgorica

Izvor: Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2010-2015. godine

Uočavajući privredne potrebe, kao i potrebu planiranja urbanog razvoja posebne namjene usmjerenih na privlačenje novih investicija, opština Berane je u saradnji sa *Ministarstvom ekonomije* uradila Program za podsticanje preduzetništva kroz formiranje Biznis zone *Rudeš*. U biznis zoni će se obezbijediti prostor za mala i srednja preduzeća, skladišne kapacitete, biznis inkubatore i druge sadržaje.

Struktura preduzeća

U privredi Berana najznačajnije djelatnosti predstavljaju trgovina, prerađivačka industrija i saobraćaj.

Posmatrano po broju preduzeća, njihova struktura po sektorima pokazuje da je najveći broj registrovanih preduzeća angažovan u djelatnosti *usluga* - uključujući trgovinu (81,9%), zatim u industriji - 13,5% (u prerađivačkoj industriji je angažovano 12,7% ukupnog broja registrovanih preduzeća). U poljoprivredi je angažovano 1,9%, dok je u sektoru građevinarstva 2,8% od ukupnog broja preduzeća.

Proizvodno-prerađivačka djelatnost

U Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore (CRPS CG) upisano je 159 proizvodno orjentisanih preduzeća, na osnovu čega bi se stvorila slika o dobroj privrednoj razvijenosti. Međutim, mali broj preduzeća je aktivan u smisli da obavlja djelatnost, vrši promet i ima zaposlene radnike, te se na osnovu toga da zaključiti da je proizvodna djelatnost u Beranama na veoma niskom nivou.

Na osnovu ankete Odjeljenja za ekonomski razvoj Sekretarijata za finansije i ekonomski razvoj Opštine Berane, koja je sprovedena među privrednim subjektima, svega pedesetak firmi u proizvodnoj oblasti je aktivno i ukupno zapošljavaju oko 400 radnika. Samo tri preduzeća imaju broj zaposlenih koji je veći od pedeset, to su: ŠIK POLIMLJE sa 70 uposlenih radnika, RUDNIK MRKOG UGLJA sa 61 zaposlenim i POLIEKS u kojem je zaposleno 56 radnika.

Zapaža se, da veliki broj preduzeća pripada porodičnim firmama koje broje do desetak zaposlenih, a veliki broj preduzeća je sa svega jednim zaposlenim radnikom.

Među proizvodno orjentisanim preduzećima najveći broj je iz oblasti drvoprerade, zatim PVC stolarije i poljoprivredne proizvodnje.

Prema evidenciji CRPS CG u proizvodnoj oblasti, najviše je registrovanih firmi kao DOO i to njih 93, zatim AD njih 8, OD svega 4 firme, po dva su strana društva i zadruga, dok su kao preduzetnici registrovani njih 52.

Tabela br. - Prikaz strukture i broja privrednih subjekata u proizvodnoj djelatnosti

Oblik društva	Broj privrednih subjekata	%
Društvo sa ograničenom odgovornošću	93	61
Akcionarsko društvo	8	5
Ortačko društvo	4	3
Dio stranog društva	2	1
Preduzetnik	52	29
Zadruga	2	1
UKUPNO	159	100

Poljoprivreda

Poljoprivredna proizvodnja u opštini Berane ima dugu i bogatu tradiciju. Beranska opština ima 3.156 poljoprivrednih gazdinstava.

Ukupno:	ispod 24 godine	24 – 34	35 – 44 godina
3 156	30	234	450
	0,95 %	7,41 %	14,26 %

Značajne površine poljoprivrednog zemljišta dobrog kvaliteta i dovoljan broj radno sposobnog stanovništva, uz dodatne investicije, su dobra osnova za intenzivnije pokretanje poljoprivredne proizvodnje, a samim tim, i zapošljavanje radno sposobnog seoskog stanovništva. Primjenom savremenih metoda, postupaka i metoda oplemenjivanja gajenih biljaka, selekcijom domaćih životinja, stvoreni su takvi genetski potencijali koji ostvaruju veoma povoljne efekte i rezultate u pogledu proizvodnje i ostvarivanja dobrih i stabilnih prinosa i prirasta.

Zemljišni potencijali tab.1

R.br.	Kategorija zemljišta	Površina u ha
1.	Poljoprivredno zemljište	26 070
	oranice	3 435
	voćnjaci	910
	livade	8 049
	pašnjaci	10 088
2.	Šumsko zemljište	20 935

3.	Neplodno zemljište	2 171
	UKUPNO	49 176

Potrebno je ostvariti čvršću vezu između poljoprivrede i drugih grana privrede, prvenstveno sa turizmom i industrijom, putem prerade poljoprivrednih proizvoda u neki od vidova ili oblika finalnih proizvoda, a uz efikasan marketing i trgovinu, izaći na domaće i inostrano tržište. Neophodno je zadovoljiti potrebe u hrani za sopstveno tržište i tržište Crne Gore. Prirodni resursi opštine Berane, mogu u dobroj mjeri da zadovolje potrebe u hrani, znatno većeg broja stanovništva od onog koji broji naša opština. Međutim, jedna od poteškoća u razvoju poljoprivrede na našem području ogleda se u usitnjenosti poljoprivrednog posjeda koja se i danas intenzivno nastavlja diobom parcela. Druge poteškoće su: nedovoljna organizovanost poljoprivredne proizvodnje, nedostatak otkupa poljoprivrednih proizvoda, slaba materijalna osnova poljoprivrednog gazdinstva, slaba tehnička opremljenost, skeptičnost u primjeni savremenih agrotehničkih mjera i niz drugih nedostataka koji prate našu poljoprivrednu djelatnost.

1. VOĆARSTVO

Povoljni klimatski, reljefni i zemljišni uslovi za gajenje kontinentalnih vrsta voća predstavljaju značajan potencijal za organizaciju voćarske proizvodnje u našoj opštini. Voćarstvo, kao grana poljoprivrede, zauzima jedno od vodećih mjesta u cjelokupnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Da bi se postigli dobri rezultati neophodno je da budu ispunjeni, i to u optimumu, brojni abiotički i biotički faktori. Oni se prvenstveno ogledaju u tome da li će se, u vrijeme cvetanja, kao jednoj od osnovnih faza, pojaviti niske ili pak visoke temperature, jer je limitirajući faktor rodosti svih vrsta kontinentalnog voća kasni prolećni mraz, koji uz odsustvo rezidbe, đubrenja i zaštita, izaziva alternativno plodonošenje, što je vrlo česta pojava. U odnosu na nekadašnju sortnu strukturu, sadašnja je dosta izmijenjena, i uglavnom preovladavaju visoko-produktivne selekcionisane sorte voća. Radi se o sortama i selekcijama koje ostvaruju zadovoljavajuće i stabilne prinose. Prvenstveno su, za naše područje, interesantne sorte i selekcije šljive, jabuke, kruške i drugog kontinentalnog voća koje se gaji i ima dugu tradiciju na našem području.

Struktura stabala voća na području opštine Berane tab.2

Red.br	Voćna vrsta	Broj stabala u rodu
1.	Šljiva	290 500
2.	Jabuka	41 100
3.	Kruška	13 600
4.	Trešnja	2 580
5.	Višnja	2 000
6.	Orah	1 900
7.	Malina	oko 3 ha

2. RATARSTVO I POVRTARSTVO

Opština Berane raspolaže sa značajnom površinom obradivog zemljišta. Jedna od glavnih karakteristika zemljišnog fonda je usitnjenost parcela sa daljom tendencijom još veće usitnjenosti. Zemljišni posjed se kreće od 2 ha, sa učešćem domaćinstava sa preko 65 %, pa do preko 15 ha, sa najmanjim učešćem domaćinstava koji se kreće oko 0,7%.

Površine namijenjene za ratarstvo i povrtarstvo (oranice) se koriste u dva vremenska termina, a u zavisnosti od zahtjeva gajenih biljaka, i to u jesenjoj i prolećnoj sjetvi. Kako po obimu, tako i po strukturi, prolječna sjetva je daleko veća od jesenje. U jesenjoj sjetvi su uglavnom zastupljena ozima žita i vrlo malo povrtarskih kultura i krmnog bilja. U prolećnoj sjetvi su uglavnom zastupljene žitarice, prvenstveno kukuruz, zatim povrće, i to u najvećem obimu krompir, i znatno manje krmno bilje.

Ratarske i povrtarske kulture u opštini Berane - tab.3

R.br.	Gajena biljka	Zasijane površine u ha
1.	Žitarice	
	- Kukuruz	220
	- Ječam	30
	- Pšenica	210
	- Ovas	28
	- Raž	15
	- Heljda	7
	Ukupno :	510 ha
2.	Povrće	
	- Krompir	870
	- Paradajz	32
	- Paprika	32
	- Kupus	90
	- Pasulj	40
	- Lukovi	35
	- Ostalo povrće	25
	Ukupno	1 124 ha

Žetva strnih žita na teritoriji opštine Berane se obavlja u periodu od polovine jula do početka septembra, u zavisnosti od vremenskih prilika.

3. STOČARSTVO

Po obimu i vrijednosti proizvodnje, stočarstvo zauzima glavno mjesto u formiranju ukupnog prihoda od poljoprivrede. Ova grana poljoprivrede obezbjeđuje proizvode od velikog značaja za ishranu stanovništva, industrijsku preradu, tržište itd. Značajne i velike travne površine livada i pašnjaka kao i oranica, koje služe kao baza na kojima se proizvodi krmna stočna hrana su

preduslov, odnosno presudan uslov, zastupljenosti broja i vrste stoke na teritoriji opštine Berane. Na taj način se stočarstvo uključuje u iskorišćavanje i eksploataciji svih prirodnih resursa.

Tabelerni prikaz stočnog fonda i pčelinjih društava u opštini Berane – tab. 4

R.br.	Vrsta stoke i pčele	Ukupan broj jedinki svih Kategorija
1	goveda	4 656
2	ovce	12 936
3	koze	1 567
4	svinje	3 761
5	živina	24 083
6	konji	364
7	pčelinja društva	3 200

Navešćemo po par najosnovnijih informacija o svakoj podgrani stočarstva:

Govedarstvo predstavlja najvažniji segment stočarske i ukupne poljoprivredne proizvodnje, kako po obimu, tako i po dobijenim vrijednostima. Po zastupljenosti i značaju proizvodnje, govedarstvo je u direktnoj vezi sa raspoloživim travnim površinama, kao osnove za obezbeđenje krmne stočne hrane. U pogledu rasne strukture možemo zaključiti da je izražena šarolikost rasa, gdje se praktično gaje sve rase zastupljene u crnogorskom govedarstvu. Još uvijek je zastupljena rasa Oplemenjena buša i njeni melezi, ali se ovaj broj sve više smanjuje introdukcijom visokomlečnih rasa prvenstveno Montafonska, Holnštajnfrizijska (crno-bijela, crveno-bijela), Simentalska i Oberintalska. Ove rase su zadnjih godina značajno introdukovane u dolini rijeke Lim, kako u pogledu brojnosti grla, tako i u pogledu ujednačenog kvaliteta na širem odgajivačkom području, i to, pored ostalog, zbog dobre adaptacije na umjereno-kontinentalne klimatske uslove koji karakterišu teritoriju sjeverne Crne Gore. Od ukupnog broja goveda (4.656), najvažnije i najveće je učešće plotkinja i ono iznosi oko 80%, što znači da je govedarstvo u našim uslovima uglavnom usmjereno na proizvodnju mlijeka.

Ovčarstvo na teritoriji opštine Berane i sjeveru Crne Gore ima vjekovnu tradiciju. Nekad se uzgajao značajno veći broj ove vrste stoke, a danas se gaji oko 13.000 ovaca. Na području naše opštine i dalje je najviše zastupljena oplemenjena Pramenka – Vasojevički soj ovce, ali su takođe zastupljeni i drugi sojevi Pramenke, kao i Virtemberška rasa, koja se koristi kao oplemenjivač u cilju poboljšanja proizvodnih osobina Pramenke. Pramenka – Vasojevički soj, je najbolje prilagođena uslovima ovog podneblja.

Kozarstvo kao djelatnost na teritoriji naše opštine nije naročito razvijeno, i pored veoma pozitivnih uslova za gajenje koza. S obzirom da je koza skromnih zahtjeva prema ishrani i uslovima držanja, u poslednje vrijeme počinje se značajnije gajiti, što ukazuje i izgradnja savremene farme za gajenje koza (Farma koza "Stanković" - Vinicka). Najzastupljenije rase su domaća Balkanska i Alpska.

Svinjarstvu kao podgrani stočarstva nije posvećena posebna pažnja u pogledu organizovanog uzgoja i selekcije, te tu nema nikakvoga rada na ustaljivanju neke rase, niti selekcije rasnog materijala, koja bi bila najprihvatljivija za ovo podneblje. Ova grana stočarstva uglavnom se oslanja na nabavku zapata sa drugih područja. Međutim, 2009 godine u selu Zagorje otvorena je registrovana Farma za uzgoj i tov svinja. Farma je kapaciteta 50 nazimica i 4 nerasta rase

Landras-Pietren i Durok-Landras-Pietren, sa tendencijom proširenja farma. Ova farma se bavi isključivo prodajom prasadi za tov svih uzrasta.

Konjarstvo, kao grana stočarstva, na ovim prostorima ima tradiciju u pogledu uzgoja i držanja domaće autohtone rase konja Brdsko-planinski. Na ovu granu stočarstva negativno je uticao prodor poljoprivredne mehanizacije (traktori i motokultivatori), čime je upotreba konja kao tovarnog i zaprežnog grla značajno smanjena. Međutim, zbog same konfiguracije terena postoje teritorije gdje poljoprivredna mehanizacija ne može stići, pa je primjena konja kao zaprežnih životinja neophodna.

Živinarstvo kao grana stočarstva, do skoro na teritoriji opštine Berane nije bila ozbiljnije organizovana, već se njom bavilo sporadično i bila je prisutna kao uzgoj bez neke posebne orijentacije za rasni sastav. Zbog toga se na teritoriji naše opštine javljaju razne rase, kao što su Leghorn, Rodeland, Suseks, preko raznih hibrida i nekih patuljastih rasa i morki. Proizvodnja je uglavnom organizovana u okviru manjih poljoprivrednih gazdinstava, a svega nekoliko poljoprivrednih proizviđača se odlučilo da oformi jato od 1000 do 3000 jedinki, koji uglavnom gaje nosilje "SSL" /hibrid/ i tovnne brojlere hibride.

Pčelarstvo je u Beranama postalo ekonomski veoma značajna privredna grana koja se ne zasniva samo na jednoj vrsti hobija, već se njome pojedinci bave kao isključivom djelatnošću. Koristi od pčelarstva su direktne i indirektne. Direktne koristi od pčelarstva ogledaju se u proizvodima od pčela kao što su: med, vosak, polen, propolis, matični mleč i pčelinji otrov. Kod nas je rasprostranjena proizvodnja meda, voska i propolisa. Indirektne koristi od pčela su znatno veće, a ogledaju se u osobini pčela da vrše oprašivanje voća i drugog gajenog bilja. Pčelarstvo u Beranama ima vjekovnu tradiciju i organizaciju kroz vid udruženja poljoprivrednih proizviđača-pčelara u razne asocijacije. Tako je davne 1935. godine osnovano Udruženje pčelara pod nazivom „Berane“, koje je kasnije preimenovano u „Uljanik“.

Ribarstvo. U našoj opštini postoji izgrađen savremeni komercijalni ribnjak za uzgoj ribe („Ribnjak“ AD Buče). Kapacitet ribnjaka je oko 250 tona konzumne ribe u 2 turnusa. Ribnjak raspolaže sa mrestilištem kapaciteta od oko 2 000 000 jedinki mlađi ribe. Zadnjih godina u mrestilištu se godišnje proizvede oko 150 000 jedinki. Na teritoriji opštine Berane izgrađeno je još nekoliko manjih ribnjaka u porodičnom vlasništvu, gdje se takođe proizvodi riba i to vrsta Kalifornijska pastrmka. Jedan broj ovih ribnjaka ima i komercijalnu namjenu. U Beranama postoji organizovano udruženje ribolovaca pod nazivom “Sportsko ribolovno društvo-Lim“ koje je u prethodnom periodu imalo više značajnih aktivnosti i realizovanih projekata iz domena njihovog interesovanja.²

Šumarstvo

Šume imaju veliki ekološki značaj, ne samo zbog održavanja prirodne ravnoteže, očuvanja biodiverziteta i kvaliteta životne sredine, već su i od velikog ekonomskog značaja, naročito za sjeverni region Crne Gore, kom pripada i opština Berane.

² **Napomena** – Svi prethodno navedeni podaci o poljoprivredi u opštini Berane su zasnovani na osnovu podataka sa kojim raspolaže Sekretarijat za poljoprivredu, turizam, vodoprivredu i zaštitu životne sredine opštine Berane, zvaničnih statističkih podataka, podataka iz Katastra – PJ Berane, i Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja (Služba za selekciju stoke i Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji).

Važno je istaći da Crna Gora spada u red najšumovitijih država u Evropi. One imaju više namjena i njima se upravlja sa više aspekata. To su prirodni ekosistemi, koji čovjeku, flori i fauni pružaju veliki broj usluga i proizvoda.

Ukupna površina šuma i šumskog zemljišta na području opštine Berane iznosi 21 530 ha. Drvna zapremina privrednih šuma je 4 950 446 m³ ili prosječno 229,9 m³/ha.

Na teritoriji Berana nalaze se dva sjemenska objekta: sjemenski objekat reliktna i endemske vrste munike u G.J. Jelovici i sjemenski objekat crnog bora u G. J. Mrtvica –Tivran. U Beranama se nalaze i tri bioindikacijske tačke koje služe za praćenje zdravstvenog stanja šuma na nivou Crne Gore.

U kojoj mjeri, odnosno, na koji način se koriste resursi šume?

Uprava za šume, područna jedinica Berane, gazduje na skoro 21.530 ha. Ta površina je izdijeljena na sedam gazdinskih jedinica, sa godišnjim etatom od oko 35.000 m³ bruto drvene mase. Od ove godišnje količine, 70 % je četinar, a 30 % je lišćar. Šest gazdinskih jedinica je putem konkursa od strane Uprave za šume dato na korišćenje koncesionarima koji su se kvalifikovali, na period od 7 i 15 godina, putem koncesionih ugovora 2008. godine.

Zadnjih godina Uprava za šume, P.J. Berane, izvršila je pošumljavanje na površini od 605 ha i utrošila 850.000 sadnica, a 80.000 sadnica je dala bez naknade privatnim vlasnicima šuma koji su pokazali interesovanje da izvrše pošumljavanje svojih površina.

Neke od funkcija šume su:

- *Ekološka* – regulacija vodnih režima, regulacija klime, stanište za biljke i životinje, apsorpcija CO₂ iz atmosfere i dr.

- *Ekonomska* – proizvodnja drveta, nedrvni šumski proizvodi (ljekovito bilje, šumski plodovi, pečurke), lov, rekreacija i turizam, rezerva ekonomske vrijednosti za vlasnika šume, prihodi od finansijskih instrumenata za apsorpciju CO₂.

- *Socijalna* – snadbijevanje lokalnog stanovništva energijom drveta, oblikovanje pejzaža, obrazovanje i istraživanje.

U ruralnim područjima, gdje su otežani uslovi privređivanja, mještani se često angažuju prilikom sječe i vuče drvnih sortimenata od strane koncesionara, a prilikom uređivanja gazdinskih jedinica izvođači takođe koriste radnu snagu koja gravitira tim područjima. Tako se mještanima ruralnih područja omogućavaju raznovrsni prihodi vezani za šumu. Sa područja Berana je u zadnjih 10 godina ubrano i izvezeno 371t pečurke i 1451 t borovnice. Te količine su realizovali u najvećem obimu stanovnici ruralnih područja i tako značajno popravili svoj budžet. Šuma ima i socijalnu funkciju. Na sjeveru države se dosta teško živi, vlada nezaposlenost, veliki prerađivački kapaciteti koji su bili u Beranama do devedesetih godina, a koji su zapošljavali veliki broj radnika danas su ugašeni. Sama činjenica da se u posljednjih deset godina procesuiralo 503 krivične prijave govori da se putem šume najčešće rešavaju egzistencijalni problemi. Podnešeno je i 21 prijava za uzurpaciju državnog zemljišta, kao i 3 prijave za podmetanje požara. U posljednjih nekoliko godina, nakon intenziviranja aktivnosti Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja po pitanju poboljšanja uslova života i privređivanja na seoskom području (otkup poljoprivrednih i stočnih viškova, poboljšanje putne i vodovodne infrastrukture, olakšice pri kupovini poljoprivredne mehanizacije idr.) došlo je do smanjenja broja bespravničkih sječa u šumama.

P.J. Berane ima problem oko čuvanja šuma u graničnom području sa Kosovom. U zimskom periodu, zbog udaljenosti od naseljenih mjesta, neprohodnosti puteva zbog sniježnih

nanosa, nadmorske visine kao i konfiguracije terena dešava se da snijeg okopni sa Kosovske strane i do dva mjeseca prije nego se stvore uslovi da zapošljeni u Upravi za šume i Upravi policije (Pogranična policija) mogu običi djelove koji se nalaze uz granicu sa Kosovom

Što se tiče korišćenja drvene mase u zadnjih 10 god ugovorima realizovano 245 000m³ bruto drvene mase, 60 000m³ bude relizovano putem maloprodaje građanima , požari, bespravne sječe, sušike izvale prelomi . Takođe stanovnici koji imaju šume sa pravom vlasništva realizovali su 60 000m³ iz svojih šuma . O vo su neki mjerljivi pokazatelji koji su od bitnog značaja ali pretežno ekonomskog I socijalnog karaktera.

Nesmijemo zaboraviti ekološke funkcije šume koje ne možemo izraziti broičano kao ove predhodne ali su još važniji jer bez njihovog balansa ovi predhodni pokazatelji bi nam malo značili. Šume u Crnoj Gori skladište 3,3 miliona tona CO₂, regulišu vodne režime, i stanište su brojnih biljaka i životinja.

Šumarstvo i drvoprerada

Šumarstvo i prerada drveta, odnosno šumska privreda u širem smislu, predstavljaju vrlo važan sektor za razvoj opštine Berane.

Uprava za šume Crne Gore, organ državne uprave nadležan zagazdovanje šumama, održavanje I unapređivanje postojećeg šumskog fonda i svih ostalih funkcija šuma, Ima sjedište u Pljevljima. U novije vrijeme, razvojem male privrede I preduzetništva na području o Opštine Berane podignut je veći broj malih pogona, prvenstveno za primarnu preradu, a manji broj za finalnu preradu drveta.Sa Upravom za šume u 2008god. sklopljeno je pet koncesionih ugovora za korišćenje šuma na teritoriji opštine Berane. Na teritotiji Berana ima još dvadesetak manjih kapaciteta koji se bave primarnom preradom drveta a uglavnom su oslonjeni na kupovinu drvene mase koja potiče iz privatnih šuma, zapošljavaju pet do deset radnika.

Zbog velike pokrivenosti šumama Berane imaju značajne potencijale za sakupljanje I prodaju ljekovitog bilja I šumskih plodova. U posljednje je vrijeme sakupljanje plodova sve aktuelnije,naročito sakupljanje pečurki, šumskih jagoda, borovnica I ljekovitog planinskog bilja. Napodručju Opštine se nalaze površine napuštenog poljoprivrednog zemljišta ili zemljišta koje nije pogodno za proizvodnju poljoprivrednih kultura, kao I šumska zemljišta sa kojima se neadekvatno gazduje, te se na tim područjima ne ostvaraje prihod.

Kako bi u Budućnosti mogli bolje valorizovati taj resurs?

Iako su šume u Crnoj Gori skoro stoprocentno prirodne i ako se one spontano šire i osvajaju zapuštene prostore koji se ne obrađuju ima mnogo načina da se njihovo stanje popravi.

- Prvo treba očuvati I unaprijediti šumska staništa I biodiverzitet.
- Povećati raznovrsnost šuma.
- Povećati učešće visoko produktivnih šuma u odnosu na niskoproduktivne.
- Sanirati, odnosno izvršiti rekonstrukciju devastiranih šuma.
- Stvoriti uslove za proizvodnju nedrvnih biljnih proizvoda I povećati brojnost populacije faune u šumama.

Gazdinske jedinice

1. **G.J. Kaludarsko – Dapsićka rijeka** važnost od 2013god. do 2023god.
- Površina g.j. 6.648,71ha
 - Nadmorska visina od 653m do 1963m
 - Stanje šumskog fonda 1.337.316 m³ (915.450m³ četinarara i 421.866m³ liščara)
 - Broj odjeljenja 102.
 - Plan sječa –
 - prebirne sastojine – 45.434m³
 - jednodobne sastojine (glavne s.)– 47.637m³
 - jednodobne sastojine (prorede) – 47.375m³
- 140.446,0m³**
- Procenat četinarara 68. %
 - Procenat liščara 32. %

2. **G.J. Šekularske šume**važnost od 2004god. do 2013god.
- Površina g.j. 2827,98ha
 - Nadmorska visina od 762m do 1990,5m
 - Stanje šumskog fonda 775.092m³ (510.555,0 četinarara i 264.537,0 liščara)
 - Broj odjeljenja 64.
 - Plan sječa - glavni prinos četinarara – 62.590m³
 - glavni prinos liščara – 28.371m³ 90.961m³
 - proredni prinos četinarara – 5.855m³
 - proredni prinos četinarara – 451m³ 6.306m³
- 97.267m³**
- Procenat četinarara 70.37 %
 - Procenat liščara 29.63 %

3. **G.J. Jelovica**važnost od 2011god. do 2021god.
- Površina g.j. 4930ha
 - Nadmorska visina od 700m do 2137m
 - Stanje šumskog fonda 1.303.296 m³ (815.672 m³ četinarara i 487.623 liščara)
 - Broj odjeljenja 97.
 - Plan sječa - Raznodobne šume (Prebirne sječe) – 93,796 m³
 - Jednodobne šume (oplodne sječe) - 3.748 m³
 - Jednodobne šume (proredne sječe) – 4.197 m³
- 101.741m³**
- Procenat četinarara 62,59 %
 - Procenat liščara 37,41 %

4. **G.J. Mrtvica – Tivran** važnost od 2006god. do 2015god

- Površina g.j. 6.684ha(5780,9 ha 86.5% pod šumom a 907.2 ha 13.5% neobraslo)
- Nadmorska visina - od 630m do 1754m
- Stanje šumskog fonda 466.249m³ (331.822m³ četinarara i 134.427m³ liščara)
- Broj odjeljenja 141.
- Plan sječa –
 - glavni prinos – 34.367m³
 - proredni prinos – 23.874m³

58.241,0m³

- Procenat četinarara 71.10 %
- Procenat liščara 28.90 %

5. **G.J. Turjak** Vaznost od 2007god. do 2016god.

- Površina g.j. 3.484ha(2974.4 ha 85.4% pod šumom a 510.2 ha 14.5% neobraslo)
- Nadmorska visina - od 630m do 1754m
- Stanje šumskog fonda 342.141m³(149.813m³-43.7% četinarara i 192.328m³-56.3% liščara)
- Broj odjeljenja 143.
- Plan sječa
 - glavni prinos – 34.323m³
 - proredni prinos – 2.591m³

36.914,0m³

- Procenat četinarara 71.10 %
- Procenat liščara 28.90 %

6. **G.J.– Skrivena** Važnost od 2007god do 2016god

- Površina g.j 1414,73ha (1115,6ha 79% obraslo šumom a 299,13ha 21% neobraslo)
- Nadmorska visina - od 1164m Đuranovića luke do 1972m Krš Camov
- Stanje šumskog fonda 344118m³ (308528m³-90% četinarara i 35592m³- 10% liščara)
- Broj odjeljenja 33
- Plan sječa
 - Glavni prinos – 30807m³
 - Proredni prinos – 20596m³

51.403 m³

- Procenat četinarara 90%
- Procenat liščara 10%

7. **G.J. Crni vrh – Rujista**

Površina – 4009ha
Drvena masa – 382 234m³

Ova G.J. nije nikada uređivana i ovo su podaci iz Opšte osnove za limsko područje.

Turizam

Opština Berane rapolaže sa izuzetnim potencijalima za razvoj turizma. Nažalost, dešavanja u okruženju poslednjih decenija uticala su i na razvoj turizma. Berane je do tada bilo prepoznatljivo po tranzitnom turizmu, a turistička kretanja su u tom periodu preusmjerena na druge turističke destinacije. Međutim, i nakon okončanja pomenutih dešavanja u okruženju, u Beranama se ugasilo HTP *Berane* koje je raspolagalo sa skoro 400 smještajnih jedinica. Taj nedostatak materijalne baze za razvoj turizma koji se odnosi na receptivne kapacitete, evidentan je i danas, mada se posljednjih godina poboljšao otvaranjem privatnih hotela (malih hotela), kao i jednog prenoćišta.

Na teritoriji opštine Berane su na raspolaganju 144 smještajne jedinice u osnovnim i komplementarnim vidovima smještaja.

Hoteli: Garni hotel " Il sole " 4*, Mali hotel " S " 3*, Mali hotel " Luka's " 3*

Motel: Motel " Buče " 3*

Prenoćište: Vidikovac 3*, Radičević Ranko

Planinarski domovi: PD " Suvodo ", PD " Praćevac "

Od ove godine, kao novi turistički proizvod, u ponudi naše opštine se nalazi i agro turizam. Kroz projekat prekogranične saradnje Crna Gora - Bosna - Hercegovina, koji je implementirala Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije, u selu Lubnice podržana su dva domaćinstva za pružanje ovih usluga.

Analize turističkog prometa ukazuju da u strukturi gostiju dominiraju domaći gosti, prosječno zadržavanje gostiju je 1,3 dana, a iskorišćenost smještajnog kapaciteta na godišnjem nivou je 10%.

Tabela br 1. Broj dolazaka i broj noćenja turista u periodu 2005 – 2013

Dolasci		Noćenja	
2005.		2005.	
domaći	1 894	domaći	3 469
strani	484	strani	662
ukupno	2 398	ukupno	4 131
2006.		2006.	
domaći	1 212	domaći	1 631
strani	493	strani	696
ukupno	1 705	ukupno	2 327
2007.		2007.	
domaći	1 045	domaći	1 401
strani	971	strani	1 323
ukupno	2 016	ukupno	2 724
2008.		2008.	
domaći	1 011	domaći	1 267
strani	1 125	strani	1 401
ukupno	2 136	ukupno	2 668

2009.		2009.	
domaći	1 040	domaći	1 288
strani	838	strani	1 158
ukupno	1 878	ukupno	2 446
2010.		2010.	
domaći	950	domaći	1 307
strani	873	strani	1 207
ukupno	1 823	ukupno	2 514
2011.		2011.	
domaći	726	domaći	964
strani	955	strani	1 205
ukupno	1 861	ukupno	2 169
2012.		2012.	
domaći	1 213	domaći	1 545
Strani	994	strani	1 356
ukupno	2 207	ukupno	2 901
2013.		2013.	
domaći	944	domaći	1 342
strani	1 201	strani	1 589
ukupno	2 145	ukupno	2 931

Vlada Crne Gore je definisala razvoj održivog turizma kao jedan od prioriteta u ukupnom razvoju privrede i u skladu sa tim pripremila niz strateških dokumenata: Strategija razvoja turizma do 2020.god, Nacionalna strategija održivog razvoja Crne Gore, Strategija regionalnog razvoja isl. Shodno strateškim dokumentima, Crna Gora razvija održivi turizam na čitavom svom prostoru a sjeverna regija, kojoj pripada i naša opština, nudi posebne uslove i mogućnosti: očuvane i pristupačne planine (Bjelasica, Cmiljevica, Mokra planina) sa najvećim planinskim vrhovima, starinska sela i katune, šume, pećine, rijeke, lednička jezera (Pešića, Šiško, Ursulovačko idr), domaće proizvode, folklor i svojom raznolikošću i autentičnošću može biti konkurentna ostalim regionima. Uz ovo, od ukupno 5,650 ha površine Nacionalnog Parka Biogradska Gora, 1,800ha pripada opštini Berane.

Prostornim planom posebne namjene "Bjelasica i Komovi", usvojenog 2010.godine, na teritoriji koju obuhvata opština Berane planirano je nekoliko turističkih zona za dalju razradu što treba imati u vidu prilikom razvoja turističke ponude naše opštine. Izgradnjom puta Berane -Lubnice-Kolašin će se otvoriti dodatne mogućnosti za razvoj ovog regiona ali pritom treba voditi računa da se ne naruši prirodni ambijent ovog kraja.

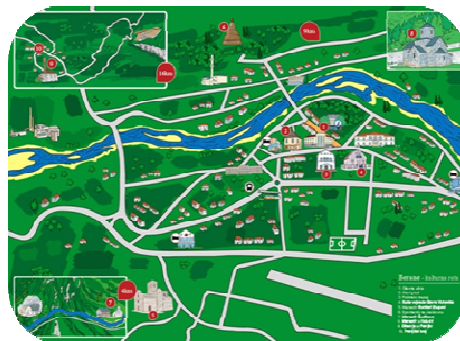
Opština Berane ima uslova za razvoj različitih vidova turizma, među kojima su i oni za kojima je velika potražnja na turističkom tržištu, kao npr. eko-turizam u svim njegovim oblicima (seoski, agroturizam, turizam u nacionalnim parkovima). Eko-turizam je podkomponenta u oblasti održivog turizma. Iako područje beranske opštine ima uslova za razvoj planinskog turizma, koji je najtipičniji i najmasovniji oblik kontinentalnog turizma, akcenat treba staviti na razvoj planinskog turizma u ljetnjem periodu godine. Posljednjih par godina, uz pomoć stranih donatora (austrijska razvojna agencija, USAID, EU idr), realizovan je veliki broj projekata kako bi se unaprijedila turistička ponuda opštine Berane pa su u sektorima agro turizma, pješaćenja, planinskog biciklizma, mušičarenja, slobodnog penjanja napravljeni pomaci. Kroz ove aktivnosti

markiran je i uređen značajan broj pješačkih i biciklističkih staza (postavljena je signalizacija na nacionalnoj biciklističkoj stazi 3 koja dijelom prolazi kroz opštinu Berane kao i na lokalnim pješačkim i biciklističkim stazama), postavljena je turistička signalizacija, opremljena stijena za sportsko penjanje (lokacija Banjevac) sa 30 penjačkih smjerova; 90 speleoloških objekata je mapirano, istraženo i uvršteno u regionalni katastar speleoloških objekata, 2 domaćinstva su dobila podršku za pružanje usluga u agro turizmu (selo Lubnice) i sl.

Detalji iz projekta Regionalne razvojne agencije za Bjelasicu, Komove i Prokletije

Naša opština, osim prirodnih turističkih motiva posjeduje i brojnu kulturnu baštinu. Jedna od inicijativa koja je doprinijela valorizaciji kulturne baštine je projekat "Kulturna ruta Berane" a obzirom na mogućnosti koje ovaj resurs nudi za razvoj turizma potrebno je osmisliti nove proizvode i uvezati ih sa ostalom turističkom ponudom.

Mapa kulturne rute Berane

U narednom periodu potrebno je sprovesti koordinirane aktivnosti u cilju nadogradnje i promocije postojećih kapaciteta kao i kreiranju novih turističkih proizvoda u skladu sa strateškim dokumentima kako na lokalnom tako i na nacionalnom nivou. Prilikom planiranja narednih aktivnosti treba imati u vidu da je za razvoj našeg regiona veoma važna veza poljoprivrede i turizma i da treba raditi na osmišljavanju aktivnosti koje će obezbijediti dodatne prihode i zapošljenje za porodice u ruralnim područjima (u selima, katunima isl) što će uticati na revitalizaciju sela, zaustavljanje migracije stanovništva i poboljšanje životnog standarda. U prilog ovome ide raznovrsnost i kvalitet domaćih tradicionalnih proizvoda, sve veći broj

proizvođača organske hrane, što predstavlja važan segment kada je u pitanju turistička ponuda naše opštine pogotovo ako se uzme u obzir da se na ovaj način, pored diversifikacije turističke ponude, doprinosi i unapređenju standarda porodica koje žive u ruralnim područjima naše opštine. Posebnu pažnju treba posvetiti podizanju svijesti o zaštiti i vrijednosti prirodnog i kulturno historijskog nasleđa naše opštine.

Opština Berane bi trebalo da bude prepoznata na turističkom tržištu po svojoj sačuvanoj prirodi, zdravoj hrani, odnosno po turističkim proizvodima koji se mogu razvijati i zadovoljavati specifične potrebe određenih segmenata tražnje (subtržišta: eko-turizam, izletnički turizam, kulturni, razne vrste sportskog turizma poput pješačenja, planinarenja, vožnje bicikla, mušičarenja i sl.) a kroz aktivnosti realizovane u proteklom periodu, na teritoriji naše opštine stvorena je dobra osnova za dalji razvoj turizma.

Životna sredina

Životnu sredinu svakog živog bića, pa i čovjeka, čini mjesto na kome se on nalazi sa svim uticajima koji do njega dolaze i prostor sa kojim stupa u kontakt. Životna sredina Berana je određena prirodnim faktorima i ljudskim aktivnostima. Prirodni faktori životnoj sredini Berana daju visok kvalitet koji se može svrstati u sam vrh prirodnih vrijednosti Crne Gore. Na pojedinim mjestima takvo stanje je poremećeno neadekvatnim korišćenjem prirodnih resursa od strane čovjeka.

Uslijed pritisaka na elemente životne sredine, javljaju se posledice koje stvaraju stanje elemenata životne sredine. Stanje elemenata životne sredine je označeno kvalitetom voda, vazduha i zemljišta.

Vazduh

Zoniranje teritorije Crne Gore na zone kvaliteta vazduha sprovedeno je u saradnji sa italijanskom konsultantskom kućom Techne Consulting, uz korišćenje matematičkog modela za disperziono modeliranje kvaliteta vazduha, podataka iz dotadašnjeg monitoringa i rezultata kampanje praćenja kvaliteta vazduha mobilnim stanicama tokom 2008. godine. Ovom preliminarnom procjenom utvrđene su tri zone kvaliteta vazduha i određene pozicije za tadašnjih 5 automatskih stanica za praćenje kvaliteta vazduha.

Zone kvaliteta vazduha uspostavljene su Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha ("Službeni list Crne Gore", br. 44/2010 i 13/2011). U skladu sa evropskom Direktivom 2008/50/EC (koja je u potpunosti prenešena u nacionalno zakonodavstvo) i Zakonom o zaštiti vazduha preispitivanje zona kvaliteta vazduha vrši se jednom u pet godina.

Na osnovu gore pomenutog, opština Berane svrstana je u sjevernu kritičnu zonu zajedno sa opštinama Bijelo Polje i Pljevlja. Prilikom preliminarne procjene, pored dostupnih podataka o ranije izvršenim mjerenjima, podataka iz nacionalnog inventara emisija zagađujućih materija u vazduh i podataka dobijenih disperzionim modelom u obzir su uzete i klimatske karakteristike,

postojanje gusto naseljene urbane sredine, postojanje privrednih subjekata na teritoriji opštine i dr. Utvrđeno je da u ovoj zoni najveći uticaj na lošiji kvalitet vazduha imaju praškaste materije PM₁₀ i PM_{2,5}, kao i sadržaj benzo(a)pirena u PM₁₀ česticama.

Nacionalnom strategijom upravljanja kvalitetom vazduha predviđeno je preispitivanje zona kvaliteta vazduha tokom 2016. godine, kao i unapređenje državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha pomoću sredstava iz IPA fondova EU.

Praksa utvrđivanja širih zona kvaliteta vazduha na teritorijama gdje on može biti sličnog kvaliteta u širokoj je primjeni u Evropi zbog visokih troškova nabavke i održavanja automatskih stanica za praćenje kvaliteta vazduha. Zbog toga se i vrši redovno preispitivanje. Naime, u zonama gdje u posljednjih 5 godina nisu zabilježena prekoračenja granice ocjenjivanja, ne zahtijeva se kontinuirano praćenje kvaliteta vazduha, već se podaci mogu nadomjestiti povremenim (indikativnim) mjerenjima i matematičkim modeliranjem. Nasuprot tome, u zonama gdje su konstatovana prekoračenja obavezno je kontinuirano praćenje kvaliteta vazduha.

Iako će se preispitivanje zona kvaliteta vazduha tokom 2016. godine vršiti sa mnogo više dostupnih relevantnih podataka nego što je to bilo prilikom uspostavljanja državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha, pretpostavke već ukazuju da se u sjevernom i centralnom regionu, naročito u većim urbanim sredinama moraju preduzimati mjere za unaprijeđenje kvaliteta vazduha, naročito tokom zimskih mjeseci. Na to jasno ukazuju podaci iz Pljevalja, Nikšića i Podgorice gdje se tokom sezone grijanja redovno bilježe povećane koncentracije suspendovanih čestica PM₁₀. Pri tom je važno istaći da na pozadinskim stanicama u ruralnim područjima (Golubovci (Podgorica) i Gradac (Pljevlja)) dosada nisu zabilježena prekoračenja.

Vode

Opština Berane, gledano hidrološki, pripada slivu Lima. Lim izvire iz Plavskog jezera, a kroz područje opštine Berane rijeka Lim sa svojim pritokama, u dužini od oko 20 km, protiče od mjesta Rijeka Marsenića do mjesta Bioče (desna obala) i od mjesta Rijeka Marsenića do mosta na Brzavi (lijeva obala). Sa desne strane u rijeku Lim ulijevaju se Šekularska rijeka, Kaludarska rijeka, Dapsićka rijeka i Lješnica, a sa lijeve strane Bistrica i Manastirska rijeka. Osim pomenutih rijeka, u Lim se ulijeva i veći broj potoka i sušica. Rijeka Lim sa svojim pritokama pripada Crnomorskom slivu, i odvodi oko 98 % vode sa teritorije opštine Berane.

Zbog velikih nagiba u koritima, Lim i njegove pritoke imaju karakter bujičastih rijeka, kod kojih je zastupljeno turbulentno kretanje i prenos velikih količina neorganskog i organskog materijala, kao što su šljunak, pijesak, kamenje, drveće i dr. Iz tih razloga, Lim i njegove pritoke karakterišu pojave čestih poplava, kada se Lim usljed visokog vodostaja razlijeva po svojoj aluvijalnoj ravni, plavi je, potkopava obale, nanosi mnogo materijala i taloži ga po neregulisanom koritu. Potkopavanjem obala pravi velike štete na poljoprivrednim zemljištima, počev od Trepče do ulaza u Tifransku klisuru i u selu Lukavica, nizvodno od Tifranske klisure. Na tim područjima korito Lima je nestabilno, jer se račva i teče u nekoliko rukavaca. Poplave se dešavaju gotovo svake godine u proljeće, u vrijeme otapanja snijega sa okolnih planina i u jesen, usled pojačanih količina padavina.

Pored pobrojanih vodotoka, na području planine Bjelasice nalaze se i Veliko Šiško jezero, Malo Šiško jezero, Pešića jezero, Veliko Ursulovačko jezero i Malo Ursulovačko jezero.

Ocjena stanja površinskih voda

Najveći izvori zagađenja površinskih i podzemnih voda su komunalne otpadne vode koje se najčešće u neprečišćenom obliku ispuštaju u recipijent, na koncentrisan ili difuzan način. Uočljiv je trend rasta uticaja industrije, prije svega prehrambene i malih i srednjih preduzeća. Važno je napomenuti i sve veći uticaj saobraćajne infrastrukture i distribucije goriva na kvalitet površinskih voda.

Lim se uzorkuje na 6 mjesta i njegove vode uzvodno od Berana treba da pripadaju A1,S,K1 klasi (Plav i Andrijevića) i nizvodno od Berana A2,C,K2 klasi (Skakavac, Zaton, Bijelo Polje i Dobrakovo). Vode Lima u ovoj godini pokazale su bolji kvalitet u odnosu na prošlu i 76,1% određenih klasa pripalo je zahtijevanom bonitetu. Kako gornji dio Lima pripada zahtijevanoj klasi A1, pomjeranje ravnoteže je veće i mnogi parametri prelaze u A2, dok srednji dio toka, kao i donji pripadaju A2 i većina parametara se nalaze u njoj, ali sadržaj nitrata i fosfata u ovim djelovima toka su VK. Važno je napomenuti da je mikrobiologija na ovom dijelu bila u zadovoljavajućoj klasi.

Slika br. Lim ispod Fabrike celuloze

Rezultati Programa monitoringa biodiverziteta - Pritoke rijeke Lim (Trebačka rijeka, Murinska rijeka, Komanača, Babinopoljska rijeka, Vrelo Bradavec)

Na rijeci Lim, rijeci Komarači i posebno Murinskoj rijeci primjećena je eksploatacija šljunka i deponije otpada iz okolnih domaćinstava i njegovo nagomilavanje u koritu rijeke. Ovo može dovesti do uništavanja staništa vrsta koje se tu nalaze, pa i samih vrsta. Takođe, narušava se prirodna mogućnost rijeke za samoprečišćavanje vode.

Na populacije ihtiofaune ovog područja poseban pritisak potiče od uticaja otpadnih voda u naseljenim područjima, kao i eksploatacije šljunka iz riječnog korita i intenzivnog ribolova. Za pastrmku postoji opasnost da nepravilnim poribljavanjem u rijeku dospije i linija kalifornijske pastrmke koja se slobodno mrijesti u divljini, pa bi mogla da uspostavi populaciju čime bi ušla u kompeticiju sa autohtonom potočnom pastrmkom. Duž toka rijeke Lješnice, najveći pritisak se nesumnjivo nalazi u donjem dijelu toka, u blizini kamenoloma. Najintenzivniji antropogeni pritisak je zabilježen u neposrednoj blizini ušća Makve u Lim od eksploatacija šljunka. Na dijelu Zlorečice (Andrijevice) antropogeni pritisak je izražen kroz stvaranje deponija otpada od pilane, ali i komunalnog otpada. Najizraženiji pritisak je u području Grnčara (Plav), koji se prvenstveno ogleda u eksploataciji šljunka, a tokovi vode su preusmjereni što je dovelo do uništavanja mnogih prirodnih staništa i uticaja na faunu.

Faktori ugrožavanja populacije rakova izraženi su kroz regulaciju vodenog toka, odzidavanje obala, velike količine otpadnih materija u vodenim ekosistemima i prisustvo alohtonih vrsta riba.

Kad su u pitanju vodozemci i gmizavci pritisci potiču od intenzivnog odlaganja otpada (Trebačka rijeka i Murinska rijeka) u proiobalnom dijelu riječnog korita, kao i od požara, ilegalnog sakupljanja i sječe rastinja (*Lacerta trilineata*), izlovljavanje u komercijalne svrhe i ubijanja (*Vipera ammodytes*). Na lokalitetu Zaton veliki uticaj na stanište zelene žabe ima postojeća šljunkara.

Zemljište

Prema katastarskim podacima od ukupno raspoložive površine zemljišta opštine Berane, **65.518 ha**, na obradivo zemljište otpada 22%, ostalog zemljišta ima 41%, dok šume pokrivaju prostor od 37%. Nekonrolisana eksploatacija materijala iz korita Lima preusmjerava njegov tok i tako ugrožava živi svijet u njemu, potkopava obale i erodira ili plavi poljoprivredno **zemljište**. Uslijed erozije na pojedinim lokacijama, velike količine nanosa dopijevaju u Lim, čijim zadržavanjem on mijenja tok i ugrožava poljoprivredno zemljište i druge objekte. Pored erozije, ugrožavanje zemljišta se vrši raznim ljudskim aktivnostima kao što je izgradnja objekata, neadekvatno odlaganje otpada, otpadne vode iz septičkih jama i njihovo direktno izlivanje u zemljište i neadekvatna i nekontrolisana upotreba hemijskih sredstava u poljoprivredi.

Rezultati ispitivanja opasnih i štetnih materija u zemljištu na području opštine Berane

Na području opštine Berane uzorkovanje je izvršeno na 4 lokacije. Iste se odnose na zemljišta pored saobraćajnica, uz industrijsku zonu i u blizini trafostanica. Rezultati ispitivanja zagađenosti zemljišta na teritoriji Berana u 2013. godini pokazuju da u ispitivanim uzorcima (osim fluora) nijedan od analizirajućih neorganskih parametara ne prelazi maksimalno dozvoljene koncentracije normirane **Pravilnikom**. Isto se odnosi i na ispitivane organske polutante, osim jednog uzorka zemljišta u blizini trafostanice u sklopu Industrijske zone *Rudeš*, u kojem je evidentirano prisustvo dva PCB kongenera.

Buka

Zakonom o zaštiti od buke u životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 28/11 od 10.06.2011, 28/12 od 05.06.2012, 01/14 od 09.01.2014), definisano je da je buka u životnoj sredini nepoželjan ili

štetan zvuk na otvorenom prostoru izazvan ljudskom aktivnošću, uključujući buku koja potiče iz drumskog, željezničkog i vazdušnog saobraćaja i od industrijskih postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola.

Iz Zakona je proistekao Pravilnik o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke ("Sl. list CG", br. 60/11).

Na osnovu gore navedene zakonske regulative, opštine su donijele rješenja o akustičkom zoniranju svojih teritorija, što je osnovni uslov za implementaciju Pravilnika o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke.

Određivanjem akustičkih zona, propisane su granične vrijednosti za definisane djelove opštinske teritorije, što je od značaja za zaštitu od buke u životnoj sredini, a i za buduće planiranje izgradnje objekata i izdavanje dozvola za rad ugostiteljskim i drugim objektima.

Monitoring buke u životnoj sredini

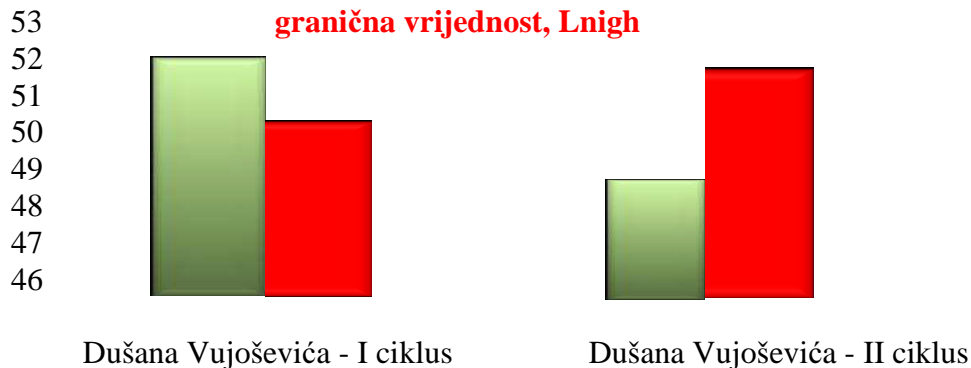
Na teritoriji opštine Berane mjerenje nivoa buke vršeno je u ulici Dušana Vujoševića br. 5, u intervalu dnevnog (Lday) 7-19h, večernjeg (Levening) 19-23h i noćnog perioda (Lnight) 23-7h. Nivo buke u I ciklusu mjeren je u periodu 21 - 27.09.2013. godine. Nivo buke u II ciklusu mjeren je u periodu 22 - 29.11.2013. godine.

Rezultati mjerenja prikazani kao srednje vrijednosti za Lden - ukupni indikator nivoa buke tokom dana, večeri i noći, Lday – indikator dnevnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme 7 – 19 h - Levening – indikator nivoa buke tokom večernjih časova i odnosi se na vrijeme 19 - 23 h, Lnight – indikator noćnog nivoa buke i odnosi se na vrijeme 23 - 7 h za Berane prikazani su u Tabeli br.

	Lday(dB)	Levening(dB)	Lnight(Db)	Lden(dB)
I CIKLUS	58	56	52	60
II CIKLUS	58	56	48	59
GRANIČNA VRIJEDNOST	60	60	50	---

Tabela Srednji indikatori buke na mjernom mjestu u Beranama

db(A)

Grafikon Srednje vrijednosti nivoa buke (Lnight) na mjernom mjestu u Beranama

Slika Mjerno mjesto u Beranama

Vrijednosti indikatora buke se podudaraju u oba ciklusa dok je indikator buke za noć veći u prvom ciklusu mjerenja (kraj septembra) nego u drugom ciklusu mjerenja (kraj novembra).

U prvom ciklusu su vrijednosti indikatora buke za dan i večer ispod graničnih vrijednosti nivoa buke, dok vrijednost indikatora buke za noć prelazi granični nivo buke. U drugom ciklusu su vrijednosti indikatora buke za dan, večer i noć ispod graničnih vrijednosti nivoa buke. Na osnovu Odluke o utvrđivanju akustičkih zona na teritoriji opštine Berane, posmatrano mjerno mjesto pripada zoni mjesovite namjene.

Rezultati monitoringa buke u 2012. i 2013. godini su potvrdili da je buka koja potiče od saobraćaja najveći izvor buke u životnoj sredini Crne Gore.

Imajući u vidu negativan uticaj buke na zdravlje ljudi, neophodno je preduzeti mjere u cilju kontrole nivoa buke u životnoj sredini.

Mjere zaštite su date kao kratkoročne i dugoročne.

Kratkoročne mjere zaštite:

- ograničenje brzine kretanja vozila
- zabrana saobraćaja za pojedine kategorije vozila i njihovo usmjeravanje na pravce manje osjetljive na buku
- bolja regulacija saobraćaja, kontrola nivoa buke koju emituju vozila, popularizacija/veća upotreba gradskog prevoza.

Dugoročne mjere zaštite:

- pravilno planiranje namjene prostora
- uključivanje mjera zaštite od buke u fazi projektovanja građevinskih objekata
- postavljanje objekata tipa magacina, garaža i slično između izvora i primaoca buke
- izgradnja vertikalnih zaštitnih zidova duž saobraćajnica
- ozelenjavanje pojasa duž saobraćajnica.

Mineralne sirovine

Bogatstvo u mineralnim resursima moglo bi da bude jedan od preduslova za razvoj privrede beranske opštine. U *Mapi resursa* su upravo mrki ugalj, opekarske gline, tehničko-građevinski kamen i šljunak i pijesak prepoznati kao glavni resursi/potencijali opštine Berane.

Ležišta i eksploatacija mineralnih sirovina:

Mrki ugalj

Javlja se u beranskom i poličkom ugljenosnom i jezerskom basenu površine oko 30 i 12 km², podijeljenog na četiri revira: *Budimlja, Petnjik, Zagorje i Berane*. Ukupne rezerve po dokumentaciji koja prati rudnik mrkog uglja *Ivangrad* – Berane su: geološke 157.933.410 t, a eksploatacione 18.511.870 t.

Rude olova i cinka

Rudni reon planine Sjekirice (Strmošne bare) koja se nalazi 15 km južno od Berana po geološkim istraživanjima 1973-93. godine je jedno od najperspektivnijih ležišta rude olova i cinka, čije su procijenjene rezerve oko 16.500.000 t.

Opekarske gline

Poznati i istraženi lokaliteti opekarskih glina odgovarajućeg kvaliteta za proizvodnju opekarskih proizvoda su: Budimlja (Rosulj, Dublje i Dojkovice), Jasikovac i Jaštak-Polica površine 10+10+10 ha procijenjenih rezervi preko 6 000 000 m³ koje prati ugalj.

Arhitektonsko-građevinski, ukrasni kamen i granit

Kanjon-korito rijeke Bistrice u dužini više od 15 km raspolaže sa granitnim kamenom sivo-zelenkasto tamne boje koja se može obrađivati kao mermer odnosno granit. Ispitivanja i istraživanja nijesu dovoljno izvršena.

Šljunak i pijesak

U koritu rijeke Lim, na većem broju lokaliteta, vrši se eksploatacija riječnog šljunka i pijeska od kojih su poznatija: Donja Ržanica, Pešca, Poda i Brzava, koja nijesu dovoljno definisana u dosadašnjem periodu, a za očekivati je da će buduća privatna inicijativa promijeniti postojeći odnos i valorizovati ga u funkciju održivog razvoja ovog kraja. Tokom 2009. godine iz korita rijeke Lim ukupno je eksploatisano 16.700 m³ šljunka i pijeska.

Jedan od problem po životnu sredinu su i smetlišta, kojih ima oko 30-ak, a koja se stvaraju u blizini grada i drugih naselja, pored Lima i njegovih pritoka, kao i pored magistralnih i lokalnih puteva. Ona su zagađivači vode, zemljišta i vazduha, čime se ugrožava čitav živi svijet. Neka od manjih saniraće lokalno komunalno preduzeće, u sklopu svojih aktivnosti, dok će za odlagališta koja sadrže veće količine otpada sanacija biti predviđena Lokalnim planom upravljanja otpadom.

Biodiverzitet

Biljni i životinjski svijet na području opštine Berane je veoma raznovrstan, a na njega utiču reljef i klima.

Šume u Beranama su najznačajniji faktor privrednog razvoja, ali i faktor zaštite životne sredine i ekološke stabilnosti područja. Zaštitom šuma najbolje se štiti voda, zemljište i vazduh.

Posmatrajući prostor Limske kotline, pa do planinskih vrhova, uočavaju se smjene više vegetacijskih pojaseva čiji je horizontalni raspored cirkularan i predvojen rijekom Lim i njenim pritokama. Izgled i raspored vegetacijskih pojaseva uslovljen je staništem i zajednicom biljaka koje ga izgrađuju. U okviru svakog pojasa nalazi se veliki broj ekosistema, staništa i biljnih zajednica.

Prema vertikalnom profilu vegetacije slivnog područja rijeke Lima, na teritoriji koju zahvata opština Berane, moguće je razlikovati više klimatogenih vegetacijskih pojaseva i idući od obala Lima prema planinskim vrhovima javlja se smjena sledećih pojaseva:

- dolinske šume i šikare koje izgrađuju jova (*Alnus sp.*), topola (*Populus sp.*), vrba (*Salix sp.*) i dr., a koje nemaju značajnu ekonomsku vrijednost;

- šume mješovitih lišćara u kojima dominira hrast (*Quercus sp.*, tj. sladun, lužnjak i cer), a prisutni su i grab (*Ostrya carpinifolia*, *Carpinus betulus*), jasen (*Fraxinus sp.*), javor (*Acer sp.*), i dr; ove šume su dosta degradirane;

- mezofilne, brdske livade koje su jednim dijelom pretvorene u oranice (u blizini kuća), a dijelom se kose i koriste za ispašu stoke; na njima rastu mnoge ljekovite (i druge) zeljaste biljke, kao i gljive koje imaju ekonomski značaj;

- bukove šume (*Fagus sylvatica*) koje su na ovom području nekada bile veoma rasprostranjene, a sada dosta degradirane; osim bukve u ovim sastojinama rastu predstavnici i drugog listopadnog drveća (grab, javor, breza..);

- mješovite, listopadno-četinarske šume čiji su edifikatori bukva (*Fagus sylvatica*), jela (*Abies alba*) i smrča (*Picea abies*); imaju veliki značaj za razvoj šumarstva i drvne industrije;

- četinarske šume u kojima dominiraju jela (*Abies alba*) i smrča (*Picea abies*), takođe važne u drvojoj industriji; u višim krečnjačkim predelima se javlja i bor krivolj (*Pinus mugo*), koji nema veći ekonomski značaj;

- planinski pašnjaci, koji su u znatnoj mjeri zastupljeni na svim planinama ovog područja; imaju veliki značaj za razvoj katunskog stočarstva zimskog turizma naročito na Bjelasici i Cmiljevici.

Slika br. Bor krivolj (*Pinus mugo*)

Sniježni pokrivač je prisutan nekoliko mjeseci u toku godine (od novembra do marta u nižim, ali i do kraja maja u planinskim predjelima), a mrazevi su česti tokom jeseni i proljeća. S obzirom na ovakav temperaturni režim, biljke koje rastu na ovom prostoru imaju kratak vegetacioni period. Na ovom prostranstvu prisutne su različite geološke podloge koje su zajedno sa ostalim prirodnim faktorima uslovile razvoj raznovrsnog biljnog i životinjskog svijeta.

Flora

Na teritoriji opštine Berane, flora je zastupljena sa predstavnicima bukve (*Fagus sylvatica*), uz i oko toka rijeka rastu vrbe (*Salix* sp.), jove (*Alnus* sp.), javor (*Acer* sp.), topola (*Populus* sp.), *Sorbus* sp., bjelograbić (*Carpinus betulus*), brijest (*Ulmus* sp.), lipa (*Tilia cordata*), mečja lijeska (*Corylus colurna*), obična lijeska (*Corylus avellana*), divlja ruža (*Rosa* sp.), kupina (*Rubus fruticosus*), glog (*Crataegus monogyna*), a na većim visinama smrča (*Picea excelsa*), jela (*Abies alba*), kleka (*Juniperus communis*), borovnica (*Vaccinium myrtillus*). Prizemni sprat čine rastavić (*Equisetum* sp.), *Telekia speciosa*, *Petasites* sp., menta (*Mentha* sp.), podbel (*Tusillago farfara*), oštrica (*Carex* sp.) i druge zeljaste biljke koje rastu bliže vodi; dalje, u šumi i van nje, prisutne su brojne trave (*Poa* sp., *Festuca* sp.), maslačak (*Taraxacum* sp.), hajdučka trava (*Achillea* sp.), bokvica (*Plantago* sp.), zdravac (*Geranium* sp.), divizma (*Verbascum* sp.), kopriva (*Urtica dioica*), ljutić (*Ranunculus* sp.), šumska jagoda (*Fragaria vesca*), petoprsta (*Potentilla micrantha*), *Saxifraga* sp., odoljen (*Valeriana officinalis*), paprati bujad (*Pteridium aquilinum*) i navala (*Dryopteris filix-mas*), gljive, mahovine, lišajevi.

Slika br. Jugoslavenski zvončac (Edrianthus jugoslavicus)

Fauna

Područje opštine Berane (njegova užu i šira okolina) nastanjena je brojnim i raznovrsnim životinjskim vrstama. Ovdje žive sisari, ptice, gmizavci, vodozemci, brojni beskičmenjaci.

Šume su važna staništa za krupne i sitne sisare, ptice. Od krupnih sisara ovdje žive medvjed (*Ursus arctos*) koji se sve rjeđe može vidjeti, zatim vuk (*Canis lupus*), lisica (*Vulpes vulpes*),

jelen (*Cervus elaphus*), srna (*Capreolus capreolus*), divlja svinja (*Sus scrofa*), a od sitnijih sisara zec (*Lepus europaeus*), jazavac (*Meles meles*), kuna (*Martes sp.*), vjeverica (*Sciuris vulgaris*), puh (*Glis glis*), slijepi miševi (Chiroptera - svi su zakonom zaštićeni), jež (*Erinaceus europaeus*), krtice (*Talpa sp.*), rovčice (*Sorex sp.*), krtica (*Talpa europea*), šumski miš (*Apodemus flavicollis*), voluharice (*Microtus sp.*), ... Šumska sova (*Strix aluco*), mala ušara, jejina (*Asio otus*), mišar (*Buteo buteo*), djetlić (*Dendrocopos sp.*), lješnjarka (*Nucifraga caryocatactes*), drozd ogrličar (*Turdus torquatus*), vjetruška (*Falco tinnuculus*), obična zeba (*Fringilla coelebs*), gavran (*Corvus corax*), čavka (*Corvus monedula*), štiglić (*Carduelis carduelis*), kukavica (*Cuculus canorus*), kos (*Turdus merula*), velika sjenica (*Parus major*), obična strnadica (*Emberiza citrinella*),...su ptice koje borave ili prelijeću ove predjele (sve ove vrste zakonom su zaštićene).

Slika br. Mrki medvjed (Ursus arctos)

Na predmetnom području, od gmizavaca, mogu se očekivati gušteri (npr. *Podarcis muralis*, tzv. zidni gušter, koji živi ispod kamenja i na mjestima gdje nema guste vegetacije; zelembač, *Lacerta viridis*) i zmije (poskok - *Vipera ammodytes* i šarka - *Vipera berus*). Vodozemci uglavnom preferiraju vlažna ili vodena staništa. Ovdje se može očekivati prisustvo šarenog daždevnjaka (*Salamandra salamandra*), kao i žaba koje pripadaju rodovima *Bufo* i *Rana*. Sve pomenute vrste su zakonom zaštićene.

Ihtiofauna nekog vodenog toka (sastav ribljih populacija, zastupljenost pojedinih vrsta), zavisi od kompleksa faktora, kako prirodnih, tako i antropogenih. U fauni dna prisutne su larve vodenih insekata (važna riblja hrana), pijavice (*Hirudinea*), školjke, puževi (*Gastropoda*), vodene grinje (*Acari*), gliste (*Oligochaete*),...

Na području koje zahvata opština Berane, njegovom užem i širem dijelu prisutne su mnoge vrste beskičmenjaka, a dominiraju insekti (*Plecoptera*, *Trichoptera*, *Ephemeroptera*, *Diptera* i dr.). Na osnovu osobina staništa i literaturnih podataka ovdje žive i vrste koje se nalaze na spisku zaštićenih taksona. Neke od njih su: leptiri *Papilio machaon* i *Parnassius apollo*, jelenak (*Lucanus cervus*), nosorožac (*Oryctes nasicornis*), velika hrastova strižibuba (*Cerambyx cerdo*), pijavica *Dina lineata* i druge (Izvještaj stanja životne sredine za 2011).

Prirodni resursi se moraju koristiti u razvojne potrebe, ali uz sprovođenje mjera zaštite u duhu održivog razvoja. Glavni vid zaštite životne sredine Berana treba da bude širenje područja pod

zaštitom i uspostavljanje sistema ekoloških koridora za nesmetano odvijanje životnih procesa u ekosistemima, što treba da doprinese zaštiti ugroženih vrsta.

Čovjekov opstanak i njegova budućnost vezani su za prirodu. Zato je kod čovjeka potrebno razvijati ljubav prema prirodi i edukovati ga da ne uzima previše, nego i da ostavlja prirodi.

Upravljanje otpadom

Otpad predstavlja jedan od ključnih problema modernog čovjeka, i nastaje kao posljedica savremenog načina života. Isti predstavlja balast kako za pojedinca, tako i za lokalnu zajednicu uopšte. Iz tog razloga je, u posljednjih nekoliko decenija, upravljanje otpadom postalo sastavni dio ekoloških politika velikog broja zemalja Evropske unije (EU), pa i šire. Suština tih politika i pravac njihovih djelovanja se vremenom mijenjao, tako da se u posljednje vrijeme otpad posmatra kao resurs i ima svoju ekonomsku vrijednost.

U Crnoj Gori, upravljanje otpadom je u nadležnosti jedinica lokalne samouprave, a svi poslovi sakupljanja, transporta i odlaganja otpada organizovani su u okviru komunalnih preduzeća. U Beranama ovim poslovima upravlja d.o.o. „Komunalno“.

Lokalna samouprava je definisala koncept kojim će se upravljati otpadom u narednom periodu, a koji podrazumijeva definisanje privremenog odlagališta čvrstog komunalnog otpada u skladu sa čl. 78 *Zakona o upravljanju otpadom*, uspostavljanje sistema selektivnog odlaganja otpada i reciklažu, sanaciju odlagališta na Vasovim vodama, kao i pronalaženje trajnog rješenja kada je riječ o integrisanom upravljanju otpadom za cio Sjever Crne Gore, u dogovoru sa ostalim opštinama Regiona i relevantnim Ministarstvom održivog razvoja i turizma.

Na osnovu Izvještaja o radu d.o.o. „Komunalno“ i izvještaja o finansijskom poslovanju za 2014. godinu, dobija se uvid u rad ovog Preduzeća.

Tokom 2014. godine, za odlaganje otpada korištene su sledeće komunalne posude: kontejneri od 5m³ - 100 komada, kontejneri od 1,1m³ - 400 komada, kontejneri od 1,1m³ za selektivno odlaganje otpada – 91 komad, korpe za otpatke, plastične kese od 120 litara, razne vreće i ostale posude u vlasništvu građana.

Broj korisnika usluga sakupljanja i odvoza otpada u 2014. godini kojima je fakturisano za usluge sakupljanja i odvoza otpada iznosio je: domaćinstva – 5905 (2013.god. -4930 ; 2012.god. – 4924; 2011.g.- 4912; 2010.g.- 4925); pravna lica – 623 (2013.god. – 625; 2012.g. – 641; 2011.g. – 638; 2010.g. - 632).

Procenat domaćinstava obuhvaćenih uslugom sakupljanja i odvoza otpada iznosio je 67,48% (5905/8751), pri čemu su seoska domaćinstva obuhvaćena 30,69% (2686/8751), a gradska 36,78% (3219/8751), od ukupnog broja domaćinstava u opštini Berane. Procenat domaćinstava od kojih se naplaćuju usluge sakupljanja i odvoza otpada, od ukupnog broja domaćinstava iznosio je 67,48% (u 2013.god. - 49,34%).

Procenat seoskih domaćinstava obuhvaćenih uslugom sakupljanja i odvoza otpada u ukupnom broju seoskih domaćinstava iznosi 51,88% (2686/5177).

Procenat gradskih domaćinstava od kojih se naplaćuju usluge sakupljanja i odvoza otpada u ukupnom broju gradskih domaćinstava iznosi 90,07% (3219/3574).

Procenat naplate po osnovu usluga odvoza otpada od domaćinstava iznosio je 29,86% (u 2013.god. – 32,82%, u 2012. - 34,36%, u 2011.-34,85%, u 2010.god.- 48,95%), a od pravnih lica 67,54% (u 2013. god. – 58,77% u 2012. - 49,44%, u 2011.-59%, u 2010.god. - 48,22%).

Informacija o ukupnoj količini sakupljenog, transportovanog i odloženog otpada

Ukupna količina sakupljenog otpada u periodu januar - decembar 2014. god. iznosi oko 9.500 tona, pri čemu je veći dio od ove količine mjereno, a drugi dio je procijenjena vrijednost.

1. Na sanitarnu deponiju u Podgorici je tokom 2014. godine odloženo 4.719.720 kg miješanog komunalnog otpada, i ovo je mjerena količina. (U mjesecu februaru je odloženo 101.200 kg, a u periodu od aprila do decembra 4.618.520 kg).

2. Na sanitarnoj deponiji „Možura“ u Baru, u periodu od 31.05.2014. - 09.06.2014. god. ukupno je odloženo 102,64 tone miješanog komunalnog otpada i ovo je mjerena količina.

3. Na privremenom odlagalištu otpada „Vasove Vode“ do polovine januara mjeseca izvještajne godine je odloženo 374,58 tone miješanog komunalnog otpada i ovo je mjerena količina.

Ukupna količina mjerenog komunalnog otpada (1+2+3) iznosi 5196,94 tone.

Dio sakupljenog komunalnog otpada je odvožen vozilima DOO „Komunalno“ i odlagan na privremenim skladištima otpada u drugim Opštinama u Crnoj Gori.

Ukupna količina sakupljenog miješanog komunalnog otpada za 2014. godinu iznosi 5.666,94 tone.

Tokom godine vršeno je sakupljanje bio otpada (otpad iz vrtova i parkova, grane i drugi drvni otpad) koji je prerađivan – drobljen na mašini TEKNAMOTOR – drobilici za grane i drvni otpad i kao takav se koristio kao kompost. Procijenjena količina sakupljenog bio otpada iznosi oko 650 tona.

Tokom izvještajne 2014. godine vršeno je sakupljanje i odvoz zemlje, kao i raznog građevinskog otpada (šljunak, šut i dr. otpad) u ukupnoj količini oko 3.180 tona. Ovaj otpad je odlagan na propisanim lokacijama gdje se vrši izgradnja obaloutvrde pored Lima.

Privremeno skladištenje komunalnog otpada

Opština Berane je u maju mjesecu o.g. stavila u funkciju privremeno skladište čvrstog komunalnog otpada „Rujiške laze“ u MZ Bujanje, i predala ga na upravljanje komunalnom preduzeću.

Sanacija „Vasovih voda“

Opština Berane je u maju 2014. godine započela aktivnosti na realizaciji projekta sanacije Vasovih voda, u partnerstvu sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Direkcijom javnih radova. Izdati su urbanističko tehnički uslovi i urađen projektni zadatak, U toku je procedura izbora izvođača glavnog projekta, nakon čega se očekuje raspisivanje tendera za izvođača radova. Isti bi trebali da se započnu početkom sljedeće godine. Sredstva za sanaciju Vasovih voda su obezbijedena iz Kapitalnog budžeta Crne Gore.

Od problema koji ugrožavaju životnu sredinu neadekvatnim upravljanjem otpadom treba izdvojiti i preduzeća koja se bave preradom drveta i koji drvni otpad ne vraćaju ponovo u proizvodni proces, već ga odlažu na nelegalan način, u raznim uvalama i depresijama, u rubnim

zonama grada ili pored Lima i drugih vodotoka. Kako taj materijal sadrži ulja i maziva, on predstavlja veliku opasnost po biljni i životinjski svijet.

Količina vode u sistemu vodosnabdijevanja

Usluge vodosnabdijevanja I odvodjenja otpadnih voda vrši Vodovod I kanalizacija, d.o.o. Danas se vodosnabdijevanje grada I prigradskih naselja, uglavnom, vrši iz Merica vrela kod Lubnica, koje je kaptirano i magistralnim vodom priključeno kod pumpne stanice u Beranama, na gradski vodovodni sistem. Kao rezervni izvor se koristi Manastirsko vrelo. U nadležnosti preduzeća je I Dapsicko-Policki vodovodni system sa kojeg se vodom snabdijeva ruralni dio Berana-Polica, Gornja Budimlja, Dapsice I Petnjik. Tokom 2014. godine urađena je rekonstrukcija magistralnog voda od Merica vrela u dužini od 5100m.

Sa Merica vrela se u kontinuitetu zahvata 200 lit/sek, sa Manastirskog vrela, kada je to potrebno, 85 lit/sek. i sa Dapsickog vrela do 85 lit/sek.

Ukupan broj registrovanih potrosaca je 9057, od čega je u privatnim kućama registrovano 6464 potrosaca, stambenim zgradama 1825 I 768 pravna lica. Potrošnja se evidentira i očitava sa 5101 vodomjera.

Distributivna mreža (primarna I sekundarna) je oko 163 km I koristi je nešto preko 70% od ukupnog broja stanovnika Berana, koliko je I prosjek na nivou cijele države (Mapa resursa, 2011). Izrađena je od cijevi različitog materijala- liveno-željeznih, pocincanih, azbestnocementnih, polietilenskih i PVC. Ispitivanja i analize Instituta za javno zdravlje su pokazale da voda iz gradskog vodovoda u potpunosti odgovara uslovima iz Pravilnika o higijenskoj ispravnosti vode.

Tabela br.12 količina vode u sistemu vodosnabdijevanja

	2014. godina
Količina vode (1000m³)	
Podzemna voda	-
Povrsinska voda	5.519
Ukupno	5.519
Količina isporučene vode (1000m³)	
Domacinstva	1.038
Industrija	0.182
Ukupno	1.220
Oprema za ispustanje	
Broj	4
Ukupan kapacitet (1/sec)	200
Rezervoari	
Broj	1
Kapacitet (m ³)	1.200
Duzina glavnog cjevovoda (m³)	12356
Duzina distributivne mreže(m³)	150644
Broj priključaka na sistem	9057

Izvor: JP Vodovod i kanalizacija

Kanalizacioni sistem

Kanalizacioni sistem, ukupne duzine 19.8 km, pokriva grad I djelimicno naselja Beranselo, Dolac, Donje Luge i Pesca. Navedenim sistemom obuhvaceno je 34% stanovnistva opstine, tj. 56% stanovnistva koje je prikljuceno na vodovodnu mrezu. Registrovano je 5094 prikljucaka na kanalizacionoj mrezi. Vecina domacinstava koja nijesu prikljucena na kanalizacionu mrezu imaju svoje septicke jame. Kako u opstini Berane ne postoji uredjaj za preciscavanje otpadnih voda, sva kanalizacija se bez ikakvog tretmana ispusta direktno u Lim ili u druge, manje vodotoke. U tokun su aktivnosti na izradi glavnom projekta precistaca otpadnih voda kao I izrada glavnog projekta kolektorskih vodova sa trasama do uredjaja za preciscavanje tih voda.

Zelene površine

Gradsko zelenilo ima posebnu ekološku funkciju u gradu jer ublažava klimatske ekstreme, pospješuje provetravanje naselja, štiti od buke, preterane insolacije i vetrova; prečišćava vazduh i apsorbuje prašinu i štetne gasove; reguliše vlažnost vazduha i temperaturni režim naselja.

Glavne funkcije gradskog zelenila su: ekološka, sanitarna, higijenska, rekreativna, strukturno – planerska, dekorativno – estetska. Obavezno svojstvo zelenila je ravnomjernost i neprekidnost, a osnovni elementi gradskog zelenila su parkovi, bašte, ozelenjene teritorije u stambenim i industrijskim zonama, priobalja, bulevari, skverovi, zaštitne zelene zone. Efektivnost sistema ozelenjavanja grada zavisi od uzajamnog odnosa sa njegovim okruženjem, a posebno sa slobodnim prigradskim šumskim prostorima i zelenilu u njemu. Zato se grad i njegova prigradska zona moraju posmatrati kao jedinstvena prostorno-planerska i prediona cjelina.

Detaljnou valorizacijom prostora na području Prostorno – urbanističkog plana opštine Berane, došlo se do kategorizacije zelenih površina, i to:

Objekti pejzažne arhitekture javne namjene

- Park
- Park šuma
- Uređenje obala
- Zelenilo uz saobraćajnice
- Pješačka ulica

Objekti pejzažne arhitekture ograničene namjene

- Zelenilo individualnih stambenih objekata
- Zelenilo stambenih objekata i blokova
- Zelenilo za turizam
- Zelenilo objekata prosvjete
- Zelenilo administrativnih objekata
- Zelenilo poslovnih objekata
- Zelenilo objekata zdravstva
- Sportsko rekreativne površine
- Zelenilo vjerskih objekata

Objekti pejzažne arhitekture specijalne namjene

- Zelenilo infrastrukture
- Zelenilo industrijskih zona
- Groblje
- Zaštitni pojasevi

Šumske površine

- Zaštitne šume

Planirane zelene površine treba zasnivati na izboru autohtonih pretežno lišćarskih drvenastih biljnih vrsta. Za površine koje će se rekultivisati ili pošumljavati na osnovu prethodno obavljenih ispitivanja životnih uslova na njima, izabraće se odgovarajuće biljne vrste. Klima, zemljište i drugi prirodni i stvoreni činioci ovog područja nameću ograničen intenzitet korišćenja zelenih površina posebno u gusto naseljenim gradskim zonama.

Zelenilo duž rijeke u gradu, kao i samo njeno korito moraju se pažljivo projektovati kako bi, u što većoj mjeri ovaj vodotok u gradskom ambijentu sačuvao svoju prirodnu autentičnost.

Groblja, aktivna i neaktivna, pravoslavna i muslimanska moraju se ograditi, a zelenilo u okviru njih se mora organizovati u skladu sa konkretnim vjerskim zahtjevima i običajima. Kada se ne koriste i u toku noći moraju se zatvarati.

Zaštitne pojaseve treba da čine gusti zasadi visokih (četinari), srednje visokih (lišćari) i žbunastih biljnih vrsta (zimzelene i listopadne).

U okviru sledećih detaljnih urbanističkih planova određene su sledeće površine ko zelene:

I Parkovi – uređene zelene površine u gradu:

DUP - „Jasikovac“	14.033 m ²
DUP - „Izgradnja“	352 m ²
DUP - „Stari grad“	3.899 m ²
DUP - „Komunalno“	164 m ²
DUP - „Medicinski centar“	1.291 m ²
DUP - „Park“	17.792 m ²
DUP - „Lijeva obala Lima“	11.573 m ²
DUP - „Centar“	13.070 m ²
DUP - „Stadion i škola Vuk Karadžić“	1.081 m ²

UKUPNO: 63.255 m²

II Ostale zelene površine u gradu

DUP - „Novo Naselje“	74.747 m ²
DUP - „Gimnazija i autobuska stanica“	920 m ²
DUP - „Stari grad“	262 m ²

DUP - „Park“	1.582 m ²
DUP - „Lijeva obala Lima“	1.268 m ²
DUP - „Rasadnik“	782 m ²
DUP - „Centar“	405 m ²
DUP - „Obalsko Naselje“	1.880 m ²
DUP - „Stadion i škola Vuk Karadžić“	401 m ²
UKUPNO:	82.247 m ²

SWOT ANALIZA

Identifikovani atributi u donjoj tabeli rezultat su rada članova Komisije i učesnika radionica, predstavnika relevantnih institucija i kompetentnih pojedinaca u opštini, koji predstavljaju zbirni iskaz njihovog viđenja postojećeg stanja životne sredine u opštini Berane.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - povoljan geografski položaj - raznovrsnost biljnog i životinjskog svijeta - očuvani prirodni resursi - vodni resursi - šumski resursi - ljekovite biljke i šumski plodovi - biomasa - poljoprivredno zemljište - rudna i mineralna bogatstva - turistički potencijali - pejzažne vrijednosti - bogato istorijsko nasleđe - postojanje strateških dokumenata i akcionih planova, kao i projektne dokumentacije, od značaja za zaštitu životne sredine - institucionalizacija politike zaštite životne sredine - ljudski resursi 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna primjena zakona - nedovoljno finansijskih sredstava za projekte iz oblasti zaštite životne sredine - neadekvatno upravljanje čvrstim komunalnim otpadom - prisustvo smetlišta u ruralnom dijelu opštine - neadekvatno upravljanje otpadnim vodama - zastarjela vodovodna i kanalizaciona infrastruktura - nepostojanje zona sanitarne zaštite vodoizvorišta - divlja gradnja - loša saobraćajna infrastruktura - loša saobraćajna povezanost opštine sa okolnim opštinama i regionom - nedovoljno korišćenje energetske potencijala - nedovoljno korišćenje turističkih potencijala - nedovoljno korišćenje poljoprivrednih potencijala - neadekvatno upravljanje ljudskim resursima - nedovoljna informisanost građana - nizak nivo ekološke svijesti građana - odliv stanovništva iz ruralnog dijela opštine
ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - dobar zakonodavni osnov - donošenje planova posebne namjene - održivo korišćenje resursa 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna usklađenost obrazovnog sistema sa tržištem rada - globalna ekonomska kriza - klimatske promjene - požari

<ul style="list-style-type: none"> - obnovljivi izvori energije - organska poljoprivreda - seoski turizam - održivo upravljanje otpadom - veliki broj škola - visokoobrazovne institucije - zdravstvene institucije - sportske organizacije - mediji - postojanje velikog broja nevladinih organizacija - veliki broj fondova (donatorska sredstva) - međuopštinska, regionalna i prekogranična saradnja 	<ul style="list-style-type: none"> - poplave - erozija - prekomjerna eksploatacija šljunka i pijeska
--	---

Kao snage opštine Berane za dalji razvoj i napredak, učesnici radionice na kojoj se radila SWOT analiza, su definisali povoljan geografski položaj, postojanje prirodnih resursa, prije svega vodni i šumski potencijal, rudna i mineralna bogatstva, biomasu, plodno poljoprivredno zemljište, kao veliku razvojnu snagu, što sve zajedno sa raznovrsnim biljnim i životinjskim svetom predstavlja i poljoprivredni i turistički potencijal. Razvoju turizma i time, ekonomskom snaženju opštine mogu doprinijeti bogato historijsko nasleđe, kao i brojne pejzažne vrijednosti. Regulativa i strateška dokumenta izrađeni od strane opštinskih struktura i usvojeni od strane Skupštine, predstavljaju dobru legalnu osnovu za primjenu nacionalne i međunarodne regulative na lokalnom nivou, uvažavajući i postojeći ljudski potencijal.

Glavne slabosti opštine Berane, koje imaju negativan uticaj na stanje životne sredine, odnose se na nedovoljnu primjenu zakona, kao i na nedovoljno finansijskih sredstava za projekte iz oblasti zaštite životne sredine. Takođe, slabosti su prisutne i u oblasti komunalnih djelatnosti: eadekvatno je upravljanje čvrstim komunalnim otpadom, prisutna su smetlišta u ruralnom dijelu opštine, neadekvatno je upravljanje otpadnim vodama, zastarjela je vodovodna i kanalizaciona infrastruktura, a problem predstavlja i nepostojanje zona sanitarne zaštite vodoizvorišta. Ovakvo stanje može imati i neposredan uticaj na zdravlje i blagostanje ljudi. U opštini Berane, kao slabosti, prepoznate su i divlja gradnja i loša saobraćajna infrastruktura. Prepreku razvoju predstavljaju i nedovoljno korišćenje energetske, turističke i poljoprivredne potencijala. Neadekvatno upravljanje ljudskim resursima, nedovoljna informisanost građana i nizak nivo ekološke svijesti građana, je nešto o čemu bi trebalo posebno voditi računa u narednom periodu, jer su lokalne zajednice glavni akteri u očuvanju životne sredine i promociji njenih vrednosti. Još jedan problem, koji je identifikovan, se odnosi na odliv stanovništva iz ruralnog dijela opštine, čime se zapuštaju veliki prostori, a najvažnije vrijednosti u korišćenju usluga ekosistema se smanjuju.

Šanse na svom putu razvoja, uz primjenu dobrog zakonodavnog osnova i donošenje planova posebne namjene, su održivo korišćenje resursa i obnovljivih izvora energije, koji bi trebalo u skorašnjoj budućnosti da postanu okosnica regionalnog razvoja. Organska poljoprivreda, seoski

turizam i održivo upravljanje otpadom bi tome dodatno doprinijeli. Dobro razvijena mreža obrazovnih institucija, od osnovnih škola do visokoobrazovnih ustanova, predstavlja veliku šansu u produkciji budućih kadrova, osvešćenih i obučenih da na pravi način očuvaju svoj kraj. Zdravstvene institucije, sportske organizacije, mediji i nevladine organizacije mogu postaviti dobar osnov za unapređenje kvaliteta životne sredine u opštini Berane. Postojanje velikog broja fondova i mogućnost međuopštinske, regionalne i prekogranične saradnje stvaraju osnov za lokalni napredak zasnovan na principima održivog razvoja.

Nepostojanje eko-fonda predstavlja prijetnju iz razloga nepostojanja izvora finansiranja poslova iz oblasti zaštite životne sredine, a dodatna prijetnja unapređenju kvaliteta životne sredine je nedovoljna usklađenost obrazovnog sistema sa tržištem rada. Globalne prijetnje koje imaju negativan uticaj i na lokalnom nivou i koje donekle usporavaju napredak lokalnih zajednica su ekonomska kriza i klimatske promjene, koje bi se mogle ublažiti racionalnim korišćenjem resursa. Osim toga, požari, poplave i erozija, kao vrlo realne prijetnje i fenomeni koji se ponavljaju sezonski, nanose ogromne štete po sve komponente životne sredine. U takvim situacijama najpogođenije je stanovništvo i lokalna zajednica je prva koja reaguje, rukovodeći se već unaprijed donijetim akcionim planovima za krizne situacije. Velika prijetnja, ekološki i ekonomski gledano, jeste i prekomjerna eksploatacija šljunka i pijeska koja mora biti kontrolisana.

Kao zaključak, može se konstatovati da životna sredina predstavlja veliki potencijal za razvoj opštine Berane, da su organi lokalne samouprave svjesni njenog značaja i potrebe za očuvanjem, pristupivši izradi Lokalnog plana zaštite životne sredine, a samo zajedničkim učešćem svih relevantnih zainteresovanih strana u opštini, postojeće slabosti i pretnje mogu biti prevaziđene, za dobrobit ljudi i usklađeni razvoj sa prirodom koja ih okružuje.

Vizija, prioriteti i mjere koje treba implementirati

Vizija

Berane će biti održiv grad, sa očuvanom životnom sredinom, uz racionalno korišćenje prirodnih resursa u cilju ekonomskog prosperiteta, zahvaljujući ljudskim resursima

Strateški prioritet 1

Održivo upravljanje otpadom

Opština Berane će u vremenskom periodu važenja Plana uspostaviti sistem integralnog upravljanja otpadom, vodeći se zakonodavnim okvirom i relevantnim strateškim dokumentima.

Mjera 1.1 Održivo upravljanje čvrstim komunalnim otpadom

Mjera obuhvata kapitalne projekte razvoja komunalne infrastrukture i rješavanje problema vezanih za čvrsti otpad, sve u skladu sa mjerama predloženim u usklađenim prostornim planovima opštine Berane. Razvoj komunalne infrastrukture će omogućiti dalji privredni, ruralni i turistički razvoj u opštini Berane.

Projekat 1.1.1 Izrada Lokalnog plana upravljanja otpadom

Projekat 1.1.2 Izgradnja reciklažnog dvorišta

Projekat 1.1.3 Sanacija nesanitarnog odlagališta Vasove vode

Mjera 1.2 Održivo upravljanje otpadnim vodama

Mjera obuhvata kapitalne projekte razvoja komunalne infrastrukture i rješavanje problema vezanih za upravljanje otpadnim vodama, sve u skladu sa mjerama predloženim u usklađenim prostornim planovima opštine Berane. Razvoj komunalne infrastrukture će omogućiti dalji privredni, ruralni i turistički razvoj u opštini Berane.

Projekat 1.2.1 Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže

Strateški prioritet 2

Održivo upravljanje prirodnim resursima

Priroda predstavlja jedinstvo geosfere i biosfere, uključujući i prirodna dobra, koja se odlikuju biološkom, geološkom, geomorfološkom i predionom raznovrsnošću. Razvoj opštine Berane, koja je poznata po bogatstvu prirodnih resursa, mora biti zasnovan na principima održivog razvoja. To znači da se mora raditi na usklađivanju ljudskih aktivnosti, ekonomskih i društvenih razvojnih planova, programa, osnova i projekata, sa održivim korišćenjem obnovljivih, i

racionalnim korišćenjem neobnovljivih prirodnih vrijednosti i resursa, radi njihovog trajnog očuvanja.

Mjera 2.1 Održivo upravljanje vodama

Opština Berane će u vremenskom periodu važenja Plana uspostaviti sistem integralnog upravljanja vodnim resursima vodeći se zakonodavnim okvirom i relevantnim strateškim dokumentima.

Projekat 2.1.1 Održivo upravljanje rijekom Lim

Projekat 2.1.2 Obezbeđenje dodatnih količina vode (za izvorišta Mečija ravan, Ržani potok, Goraško vrelo i dr.) i izgradnja novih i dogradnja postojećih vodovodnih sistema prema ovim projektima

Projekat 2.1.3 Izgradnja cjevovoda trasom zaobilaznice Most na Limu - Gradinsko polje i dogradnja postojeće primarne i sekundarne vodovodne mreže u naseljima koja gravitiraju ovom putu

Projekat 2.1.4 Modernizacija opreme javnog preduzeća u čijoj je nadležnosti vodosnabdijevanje

Projekat 2.1.5 Sanacija i zaštita izvora Manastirsko vrelo i rezervoara na Jasikovcu

Projekat 2.1.6 Rekonstrukcija vodovodnog sistema Dapsiće-Polica

Mjera 2.2 Održivo upravljanje šumama

Opština Berane će u vremenskom periodu važenja Plana uspostaviti sistem integralnog upravljanja šumskim resursima vodeći se zakonodavnim okvirom i relevantnim strateškim dokumentima.

Projekat 2.2.1 Održivo upravljanje šumama

Mjera 2.3 Održivo upravljanje zemljištem

Opština Berane će u vremenskom periodu važenja Plana uspostaviti sistem integralnog upravljanja zemljištem vodeći se zakonodavnim okvirom i relevantnim strateškim dokumentima.

Projekat 2.3.1 Održivo upravljanje zemljištem

Mjera 2.4 Održivo upravljanje mineralnim sirovinama

Opština Berane će u vremenskom periodu važenja Plana uspostaviti sistem integralnog upravljanja mineralnim sirovinama vodeći se zakonodavnim okvirom i relevantnim strateškim dokumentima.

Projekat 2.4.1 Održivo upravljanje mineralnim sirovinama

Strateški prioritet 3

Uvođenje koncepta zelene ekonomije

Zahvaljujući prirodnim resursima kojima Berane obiluje moguće je primjeniti koncept zelene ekonomije na lokalnom nivou, vodeći se principima cirkularne ekonomije i radom na unapređenju ljudskih resursa.

Mjera 3.1 Podsticanje korišćenja obnovljivih izvora energije

Evropska unija je 2007. godine definisala kombinovani cilj kojim se državama članicama nameće da do 2020. godine 20% ukupne potrošnje energije mora poticati iz obnovljivih izvora (biomasa, energija vjetera, Sunca, vode). Kako je strateški cilj Crne Gore ulazak u zajednicu evropskih naroda, jedna od obaveza će upravo biti i ispunjenje tog kombinovanog cilja. Prvi korak na tom putu je podizanje nivoa ekološke svijesti građana kada je riječ o korišćenju obnovljivih izvora energije.

Projekat 3.1.1 Promotivna kampanja u cilju podsticanja korišćenja obnovljivih izvora energije

Mjera 3.2 Stvaranje preduslova za valorizaciju turističkih potencijala

Cilj će se realizovati kroz programe razvoja planinskog, seoskog i sportsko rekreativnog turizma, kao i svih propratnih elemenata. Unapređenjem stanja na planinskim stazama u saradnji sa nacionalnom turističkom organizacijom, nevladinim sektorom, lokalnom turističkom organizacijom stvorićemo preduslove za valorizaciju prirodnih potencijala ovog kraja.

Projekat 3.2.1 Izgradnja jedinstvene turističke signalizacije na području opštine

Projekat 3.2.2 Razvoj seoskog turizma

Projekat 3.2.3 Razvoj planinskog turizma

Projekat 3.2.4 Razvoj raftinga

Projekat 3.2.5 Razvoj i unaprijeđenje kulturnog turizma

Strateški prioritet 4

Unapređen nivo ekološke svijesti građana

Bitna pretpostavka održivog razvoja jedne lokalne zajednice jeste ekološki način razmišljanja i etički odnos čovjeka prema životnoj sredini. Primjenom širokog spektra aktivnosti kao što su medijske kampanje, izrada biltena i informatora, te organizovanje edukativnih

programa/predavanja o zaštiti životne sredine u školama, mjesnima zajednicama i sl, mogu se postići odgovarajući rezultati u podizanju svijesti i informisanosti građana i njihovog većeg uključivanja u efikasno rješavanje zajedničkih problema na ovom polju.

Mjera 4.1 Podizanje nivoa ekološke svijesti građana

Razvoj ekološke svijesti građana, a naročiti mladih, o potrebi očuvanja i održivog korišćenja postojećih resursa, rad na njihovoj edukaciji i pozitivnoj promociji postojećih resursa, biološkog, geološkog i kulturnog nasljeđa, imaju ključnu ulogu u očuvanju svih segmenata životne sredine.. Samo edukovano stanovništvo može pozitivno uticati na očuvanje i održivo korišćenje biološke raznovrsnosti, i životne sredine uopšte.

4.1.1 Edukacija stanovništva

4.1.2 Edukacija školske populacije

Akcioni plan zaštite životne sredine

Uslovi i mjere zaštite životne sredine

Preduslov implementacije koncepta održivog razvoja na lokalnom nivou jeste neposredno uključivanje pitanja zaštite životne sredine u procese sveobuhvatne reforme društva. Lokalni plan zaštite životne sredine kroz planirane mjere i aktivnosti treba da pruži punu podršku ispunjavanju zahtjeva u oblasti životne sredine.

Lokalni plan zaštite životne sredine predstavlja istovremeno i dokument i proces. Koncipiran je tako da nudi nekoliko osnovnih modela aktivnosti, koje se odvijaju po principu *korak po korak* i kao živ proces predstavlja osnov za konstantno praćenje realizacije zacrtanih ciljeva.

Uslovi koje treba da ispuni ovaj Plan kako bi odgovorio na zahtjeve zaštite životne sredine jesu da isti bude participativan, interaktivan i integralan. Opšte mjere koje su definisane Planom ogledaju se u preuzimanju odgovornosti za: zaštitu, očuvanje i obezbjeđivanje jednakog pristupa zajedničkim prirodnim dobrima; racionalno upravljanje resursima kojima se obezbjeđuje održiva proizvodnja i potrošnja; stvaranje povoljnih ekonomskih uslova i mogućnosti zapošljavanja u skladu sa očuvanjem životne sredine; urbano planiranje kojim se ide u susret obezbjeđenju društvenih, ekonomskih i ekoloških standarda; promovisanje održivih obrazaca života, zdravlja i dobrobiti građana, uz uključivanje u sve procese u zajednici.

Subjekti koji su zaduženi za sprovođenje

Shodno Statutu Opštine Berane Predsjednik opštine je formirao Komisiju čiji zadatak je bio da svojim učešćem i animiranjem ostalih članova zajednice izradi Lokalni plan zaštite životne sredine. Navedena Komisija i nadležni Sekretarijat za poljoprivredu, turizam, vodoprivredu i zaštitu životne sredine pratiće, nakon usvajanja Plana i samu implementaciju aktivnosti. Ustanovljavajući aktivnosti u Akcionom planu definisani su i nosioci sprovođenja istih. S tim u vezi izdvajamo sljedeće organe/preduzeća koji imaju nadležnosti iz oblasti zaštite životne sredine: Sekretarijat za poljoprivredu, turizam, vodoprivredu i zaštitu životne sredine, Sekretarijat za komunalno - stambene poslove i saobraćaj, Služba menadžera i preduzeća *Komunalno d.o.o.* i *Vodovod i kanalizacija d.o.o.*

Mehanizmi praćenja stanja životne sredine

Država obezbjeđuje kontinuiranu kontrolu i praćenje stanja životne sredine (monitoring). Monitoring se sprovodi sistematskim mjerenjem, ispitivanjem i ocjenjivanjem indikatora stanja i zagađenja životne sredine.

Vlada donosi program monitoringa za period od jedne godine i isti sadrži programe monitoringa pojedinih segmenata životne sredine. Finansijska sredstva za obavljanje monitoringa obezbjeđuje Država. Osim Države, i jedinice lokalne samouprave mogu organizovati monitoring životne sredine na svojoj teritoriji, ali obezbjeđujući finansijska sredstva za realizaciju istog.

Pored navedenog, pravna lica i preduzetnici koji upravljaju postrojenjem koje zagađuje životnu sredinu, dužna su da organizuju monitoring emisija i drugih izvora zagađenja.

Kao poseban mehanizam praćenja stanja životne sredine smatra se i izrada Zakonom o životnoj sredini definisane Informacije o stanju životne sredine, zasnovane upravo na monitoringu

pojedinih segmenata, kao i na podacima o ostvarenim ciljevima iz različitih dokumenata. Navedeni dokument donosi se, saglasno zakonu, svake četvrte godine.

Rokovi i izvori finansiranja

Obzirom na činjenicu da se Plan zaštite životne sredine donosi na period od četiri godine, na osnovu dugoročnih, srednjoročnih i kratkoročnih ciljeva i vizije razvoja zajednice i zaštite životne sredine, a shodno institucionalnim i finansijskim okvirima, izdvojile su se realne aktivnosti za dati period, a iz nadležnosti lokalne samouprave.

Shodno navedenom, Akcionim planom je precizirana obaveza izrade detaljnog godišnjeg plana realizacije pojedinih aktivnosti sa dinamikom ostvarivanja i potrebnim finansijskim sredstvima.

Nosioci aktivnosti izrađuju Izvještaj o realizaciji pojedinih aktivnosti i isti se dostavlja Komisiji na verifikaciju. Izvještaj sadrži opis realizovanih akcija za datu aktivnost, dinamiku sprovođenja i finansijski okvir, kao i predloge za buduće aktivnosti.

Kao izvori finansiranja prepoznati su Budžet opštine i donatori. Naime, usvajanjem datog Plana stvoriće se uslovi za apliciranje sa odgovarajućim projektima prema donatorskim sredstvima.

Uzimajući u obzir prezentirane vizije razvoja i dugoročno planirane ciljeve, kao i opisane indikatore, prije svega u profilu opštine, prepoznat je veliki broj aktivnosti koje su sublimirane u Akcioni plan zaštite životne sredine.

Plan aktivnosti 2015 – 2019

Projekat 1.1.1 Izrada Lokalnog plana upravljanja otpadom

Opis projekta: Državni plan upravljanja otpadom za period 2015 – 2020 nameće lokalnim samoupravama izradu lokalnih planova upravljanja otpadom. Isti treba da budu usklađeni sa Državnim, i donešeni u periodu od šest mjeseci od dana usvajanja istog.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane

Izvori finansiranja: Budžet opštine

Indikator: Usvojen Plan

Rok: 2016

Projekat 1.1.2 Izgradnja reciklažnog dvorišta

Opis projekta: Planirana je izgradnja reciklažnog dvorišta sa trakom za primarnu selekciju suvog otpada.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Izgrađeno reciklažno dvorište

Rok: 2017

Projekat 1.1.3 Sanacija nesanitarnog odlagališta Vasove vode

Opis projekta: Planirana je sanacija neuređenog odlagališta Vasove vode, koja podrazumjeva model parcijalne sanacije - sanacija koja podrazumijeva prikupljanje/premještanje otpada unutar lokacije i pokrivanje sa vodonepropusnim slojem.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane/Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Sanirano odlagalište.

Rok: 2017

Projekat 1.2.1: Izgradnja Postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i proširenja primarne i sekundarne kanalizacione mreže

Opis projekta: U toku je raspisivanje tendera za izvođenje radova na proširenju primarne i sekundarne kanalizacione mreže, kao i raspisivanje tendera po modelu „projektuj i gradi“ za postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane/Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Izgrađeno Postrojenje, uvećan broj km kanalizacione mreže

Rok: 2017

Projekat 2.1.1 Održivo upravljanje rijekom Lim

Opis projekta: Cilj Projekta uspostavljanje modela upravljanja ovim vodnim resursom na integralan način, poštujući principe održivog razvoja.

Nosilac aktivnosti: MPRR/Opština Berane

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Uspostavljen model, km obaloutvrde

Rok: 2019

Projekat 2.1.2 Obezbjedenje dodatnih količina vode (za izvorišta Mečija ravan, Ržani potok, Goraško vrelo i dr.) i izgradnja novih i dogradnja postojećih vodovodnih sistema prema ovim projektima

Opis projekta: Na nekim područjima u opštini Berane ne postoji organizovano snabdijevanje građana vodom, a na nekim se to ne radi na adekvatan način. Izradom projektne dokumentacije o korišćenju izvora pitke vode na tim područjima dobio bi se odgovor kako je najracionalnije organizovati snabdijevanje vodom, tamo gdje ga uopšte nema ili kako ga popraviti u područjima gdje je to nedovoljno. Korišćenjem izvora „Mečija ravan“ popravilo bi se snabdijevanje vodom mještana Dapsića, Petnjika, Gornje Budimlje i Police, izvora „Ržani potok“ – Kaludra, Donja Ržanica, Lisijevo polje i eventualno Zagorje i Gornji Petnjik. Kaptiranjem „Goraškog vrela“, Polica i Gornja Budimlja dobile bi dodatne količine vode.

Nosilac aktivnosti: Vodovod i Kanalizacija, d.o.o.

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: broj izgrađenih vodovodnih sistema

Rok: 2019

Projekat 2.1.3 Izgradnja cjevovoda trasom zaobilaznice Most na Limu - Gradinsko polje i dogradnja postojeće primarne i sekundarne vodovodne mreže u naseljima koja gravitiraju ovom putu

Opis projekta: Izgradnju i proširenje mjesnih zajednica Park i Pešca u dijelu prema obali Lima nije pratila izgradnja i proširenje vodovodne mreže. Takođe, industrijska zona koja se već formira na Gradinskom polju (MZ Buče) nije obezbijedjena sa pitkom vodom. Smatra se, da bi izgradnjom novog primarnog voda, uz već izgradjenu saobraćajnicu, na koji bi se priključili novi, sekundarni vodovi za ova naselja, u potpunosti riješio problem vodosnabdijevanja već izgradjenih objekata kao i onih koji bi se u budućnosti gradili u ovim mjesnim zajednicama

Nosilac aktivnosti: Vodovod i Kanalizacija, d.o.o.

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: izgrađen cjevovod

Rok: 2019

Projekat 2.1.4 Modernizacija opreme javnog preduzeća u čijoj je nadležnosti vodosnabdijevanje

Opis projekta: Projekat podrazumijeva nabavku opreme koja bi služila za dezinfekciju vode, kao i mehaničku filtraciju.

Nosilac aktivnosti: Vodovod i Kanalizacija, d.o.o.

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: nabavljena oprema

Rok: 2018

Projekat 2.1.5 Sanacija i zaštita izvora Manastirsko vrelo i rezervoara na Jasikovcu

Opis projekta: Zbog višegodišnjeg neadekvatnog održavanja ovih objekata neophodno je izvršiti sanaciju građevinskih objekata i opreme u njima. Takođe, neophodno je utvrditi i zone zaštite oko ovih objekata.

Nosilac aktivnosti: Vodovod i Kanalizacija, d.o.o.

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: sanirani objekti, nabavljena oprema.

Rok: 2019

Projekat 2.1.6 Rekonstrukcija vodovodnog sistema Dapsiće-Polica

Opis projekta: Neadekvatno održavanje vodovoda za sve vrijeme njegove upotrebe, kao i nedomacinski odnos vecine korisnika dodatno je pogoršao stanje u ovom sistemu. Neophodno je obezbijediti nove kolicine vode sa obliznjih izvora i rekonstruisati kompletnu mrezu i opremu u ovom vodovodnom sistemu.

Nosilac aktivnosti: Vodovod i Kanalizacija, d.o.o.

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: rekonstruisana mreža, nabavljena oprema

Rok: 2019

Projekat 2.2.1 Održivo upravljanje šumama

Opis projekta: Lokalna samouprava, u saradnji sa *Upravom za šume* Crne Gore, obrazovnim institucijama, nevladinim sektorom i istaknutim pojedincima će pripremiti adekvatnu medijsku kampanju i odgovarajući edukativni program, kojim bi se stanovnici opštine i relevantni privredni subjekti upoznali sa politikom održivog upravljanja šumskim resursom.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane/Uprava za šume

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Realizovana kampanja

Rok: 2017

Projekat 2.3.1 Održivo upravljanje zemljištem

Opis projekta: Lokalna samouprava, u saradnji sa *Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR)*, obrazovnim institucijama, nevladinim sektorom i istaknutim pojedincima će pripremiti adekvatnu medijsku kampanju i odgovarajući edukativni program, kojim bi se stanovnici opštine i relevantni privredni subjekti upoznali sa politikom održivog upravljanja zemljištem.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane/MPRR

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Realizovana kampanja

Rok: 2017

Projekat 2.4.1 Održivo upravljanje mineralnim sirovinama

Opis projekta:

Opis projekta: Lokalna samouprava, u saradnji sa *Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR)*, obrazovnim institucijama, nevladinim sektorom i istaknutim pojedincima će pripremiti adekvatnu medijsku kampanju i odgovarajući edukativni program, kojim bi se stanovnici opštine i relevantni privredni subjekti upoznali sa politikom održivog upravljanja mineralnim sirovinama.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane/MPRR

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Realizovana kampanja

Rok: 2017

Projekat 3.1.1 Promotivna kampanja u cilju podsticanja korišćenja obnovljivih izvora energije

Opis projekta: Organizovanje edukativne, medijske kampanje u cilju promocije korišćenja obnovljivih izvora energije, u koju bi se uključile relevantne nevladine organizacije i mediji.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Realizovana kampanja

Rok: 2017

Projekat 3.2.1 Izgradnja jedinstvene turističke signalizacije na području opštine

Opis projekta: Postavljanje turističke signalizacije na 30 lokacija u gradu i ruralnom dijelu (dio Bjelasice koji pripada Beranama).

Nosilac aktivnosti: Turistička organizacija Berana/Opština Berane

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Postavljena signalizacija

Rok: 2016

Projekat 3.2.2 Razvoj seoskog turizma

Opis projekta: Uz pomoć i savjetovanje sa seoskim gazdinstvima, ali i drugima koji u seoskom turizmu vide budućnost, treba ponuditi tehničke i servisne standarde, nekoliko tipova autohtonih arhitekturnih rješenja i modela opreme, koji treba da odgovaraju turističkim standardima, kako bi se izbjegao, neuređeni i nefunkcionalni razvoj seoskog turizma.

Nosilac aktivnosti: Turistička organizacija Berana/Opština Berane

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: broj izgađenih eko sela, eko katuna, turističkih objekata.

Rok: 2017

Projekat 3.2.3 Razvoj planinskog turizma

Opis projekta: Trendovi u razvoju planinskog turizma upućuju na rastuću tražnju za resortima u očuvanoj prirodi, u okruženju koje nudi raznovrsna iskustva, proizvode i aktivnosti u toku cijele godine. Planirani razvoj planinskog turizma u skladu je sa lokalnim i državnim propisima i zakonima.

Planiran je razvoj planinskog turizma u dva pravca:

- Aktivan odmor (aktivnosti u prirodi tokom cijele godine)
- Program unapređenja proizvodnje i ponude zdrave hrane, autentične arhitekture i tradicije (proizvodnja zdrave hrane i za potrebe ugostiteljsko – turističkih preduzeća u opštini i šire)

Nosilac aktivnosti: Turistička organizacija Berana/Opština Berane

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: broj izgrađenih objekata, broj turista

Rok: 2018

Projekat 3.2.4 Razvoj raftinga

Opis projekta: Novi trendovi na tržištu su uticali na pojavu specifičnih oblika turizma kreiranog za klijentelu koja preferira aktivan odmor. Uz bazu koja podrazumijeva barem jedan aktivan rafting klub, uređen kamping prostor stvorili bi se preduslovi za intezivniji razvoj raftinga, njegova popularizacija i promocija, kao dopuskog elementa turističke ponude grada. Razvojem infrastrukture i zakonskom regulativom stvaraju se uslovi za maksimalnu bezbjednost svih ljubitelja raftinga. Uz podršku rafting klubova (saradnja postoji kroz realizaciju *Limske regate*) iz okruženja postoji mogućnost organizovanja Euro kupa u raftingu.

Nosilac aktivnosti: Turistička organizacija Berana/Opština Berane

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: izgrađena infrastruktura za rafting, broj učesnika

Rok: 2017

Projekat 3.2.5 Razvoj i unaprijeđenje kulturnog turizma

Opis projekta: Saradnja kulturnog i turističkog sektora opštine, u cilju obogaćivanja manifestacije „Beransko kulturno ljeto“ i kreiranja sličnih kulturnih manifestacija, koje bi bile atraktivne i zanimljive kako turistima iz regiona, tako i stranim. Promocija aktivnosti koje bi popularizovale te manifestacije i objekte kulture u opštini Berane.

Nosilac aktivnosti: Centar za kulturu/Polimski muzej/Opština Berane

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: Broj manifestacija, broj posjetilaca

Rok: 2018

4.1.1 Edukacija stanovništva

Opis projekta: Cilj projekta je rad na edukaciji stanovništva i pozitivnoj promociji postojećih resursa, biološkog, geološkog i kulturnog nasljeđa, što može imati ključnu ulogu u očuvanju svih segmenata životne sredine. Projekat će se fokusirati na rad sa građanima preko mjesnih zajednica, od kojih se očekuju korisne informacije vezane za postojeće resurse i njihovo vremensko i prostorno ograničenje, kao i o dinamici njihovog korišćenja, kako bi se postojeći resursi ostavili za korišćenje i generacijama potomaka.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane/Arhus centar

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: broj realizovanih predavanja, broj građana obuhvaćenih projektom

Rok: 2016

4.1.2 Edukacija školske populacije

Opis projekta: Cilj projekta je rad na edukaciji djece i omladine i pozitivnoj promociji postojećih resursa, biološkog, geološkog i kulturnog nasljeđa, što može imati ključnu ulogu u očuvanju svih segmenata životne sredine. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti radu i uključivanju školske

djece i omladine, jer se djelujući na njihovu svijest posredno utiče i na svijest odraslih. Ciljne grupe projekta biće: djeca predškolskog uzrasta, školskog uzrasta i studenti.

Nosilac aktivnosti: Opština Berane/Arhus centar

Izvori finansiranja: Budžet opštine/Budžet Države/donacije

Indikator: broj realizovanih predavanja, broj građana obuhvaćenih projektom

Rok: 2016

Literatura

Grupa autora (2012): Izvještaj stanja životne sredine –Monitoring biodiverziteta za 2011.godinu. Univerzitet Crne Gore, PMF. Podgorica

Grupa autora (1997): Koncept održivog razvoja. Ministarstvo za razvoj, nauku i životnu životnu sredinu. Beograd.

Kićović M. D. i dr. (2008): Osnove zaštite i unapređenja životne sredine 121-142. Kosovska Mitrovica-Beograd.

Lokalni akcioni plan zaštite biodiverziteta opštine Berane, 2014 - 2018

Monografija Berana, grupa autora, (2012) Tokovi

Nacionalna strategija biodiverziteta i akcioni plan za period 2010 – 2015. godine, Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine Crne Gore, 2010

Pešić, V, Crnobrnja Isailović, J. Tomović, Lj. (2009): Principi Ekologije. Univerzitet Crne Gore. Podgorica.

Prostorni plan Crne Gore do 2020. godine. Ministarstvo za Ekonomski razvoj Crne Gore, Montenegroinženjering, Podgorica, 2008.

Prostorno urbanistički plan opštine Berane (2014)

Radović M.(1996): Berane integralni razvoj. Beograd

Strateški plan razvoja opštine Berane za period 2012-2017

PRILOZI

Na osnovu čl. 57 i 60 Statuta Opštine Berane („Sl.list RCG-Opštinski propisi“ br.21/04 i 34/06 i „Sl. list CG – Opštinski propisi“ 6/11) Predsjednik Opštine Berane, **d o n o s i**

RJEŠENJE

I Imenuje se Komisija za izradu *Lokalnog plana zaštite životne sredine*, u sastavu:

1. Rita Barjaktarović, predsjednik
2. Danko Orović, član
3. Zoran Vesković, član
4. Ilija Marković, član
5. Ivan Radević, član
6. Branislav Lurovac, član
7. Slobodan Ivanović, član
8. Slobodan Obradović, član
9. Ljiljana Raičević, član
10. Blažo Piper, član
11. Goran Đalović, član
12. Sejdo Đukić, član
13. Mervana Hudrović, član
14. Snežana Maslovarić Zečević, član
15. Emir Sijarić, član

II Zadatak Komisije je da svojim učešćem i animiranjem ostalih članova zajednice izradi *Lokalni plan zaštite životne sredine* koji će obraditi ključne teme u oblasti zaštite životne sredine i predložiti akcije koje će obezbijediti ne samo sprovođenje *Zakona o životnoj sredini*, već i odražavati interese čitave zajednice.

III Nacrt *Lokalnog plana zaštite životne sredine*, Komisija dostavlja Skupštini opštine na usvajanje.

IV Troškove rada Komisije snosi Opština Berane.

V Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Br: 01- *034-2181*

Berane, 31.07.2014.

PREDSJEDNIK

Dragoslav Šeekić

Na osnovu čl. 57 i 60 Statuta Opštine Berane („Sl.list RCG-Opštinski propisi“ br.21/04 i 34/06 i „Sl. list CG – Opštinski propisi“ 6/11) Predsjednik opštine Berane, **d o n o s i**

RJEŠENJE
O IZMJENAMA I DOPUNAMA RJEŠENJA

Član 1

Za člana Komisije za izradu *Lokalnog plana zaštite životne sredine* formirane Rješenjem Predsjednika opštine Berane, broj 01-031-2181, od 31.07.2014. godine, umjesto Ilije Markovića imenuje se Mladen Lekić.

Član 2

Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 01-031-2676

Berane, 26.09.2014.

PREDSJEDNIK

Dragoslav Ščekić

Na osnovu čl. 57 i 60 Statuta Opštine Berane („Sl.list RCG-Opštinski propisi“ br.21/04 i 34/06 i „Sl. list CG – Opštinski propisi“ 6/11) Predsjednik opštine Berane, **d o n o s i**

RJEŠENJE
O IZMJENAMA I DOPUNAMA RJEŠENJA

Član 1

Za člana Komisije za izradu *Lokalnog plana zaštite životne sredine* formirane Rješenjem Predsjednika opštine Berane, broj 01-031-2181, od 31.07.2014. godine, umjesto Slobodana Obradovića imenuje se Tamara Pantović.

Član 2

Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 01-031-3093

Berane, 05.11.2014.

PREDSJEDNIK

Dragan Čekić

ANKETA

Anketa, pored sastanaka sa širim zainteresovanim stranama, predstavlja jednu od aktivnosti Komisije opštine Berane za izradu Lokalnog plana zaštite životne sredine, sa ciljem prikupljanja osnovnih informacija sa terena o informisanosti stanovništva o pitanjima vezanim za zaštitu životne sredine i o njihovoj spremnosti da se uključe u proces akcionog planiranja za datu oblast. Anketni upitnik je sadržao 8 pitanja, a rezultati Ankete su dati u prilogu.

ANKETNI UPITNIK (za građane) - primjer

Poštovani, anketa je anonimna i popunjava se označavanjem odgovora ispred ponuđene opcije. Ukoliko nije drugacije navedeno uz pitanje, potrebno je oznaciti samo jedan od ponuđenih odgovora.

1. Da li ste zadovoljni sadašnjim stanjem životne sredine u Vašoj opštini:
 - a) da
 - b) ne
 - c) uglavnom

2. Šta, po Vama, predstavlja najveći i najvažniji uzrok zagađenja životne sredine:
 - a) loše upravljanje otpadom
 - b) smetlišta
 - c) neadekvatan tretman otpadnih voda
 - d) poljoprivreda
 - e) saobraćaj
 - f) problemi u snabdevanju vodom za piće
 - g) ostalo _____

3. Šta u Vašoj mjesnoj zajednici najdirektnije ugržava zdravlje stanovnika:
 - a) otpad
 - b) zagađen vazduh
 - c) zagađeno zemljište
 - d) zagađene površinske vode
 - e) buka

4. Kao najveće ekološke prijetnje na području opštine Berane, naveli bi: (navesti najmanje 3)
 - a) nedostatak adekvatne infrastrukture za upravljanje otpadom
 - b) zagađen vazduh
 - c) zagađeno zemljište
 - d) zagađene površinske vode
 - e) nedostatak kvalitetne vode za piće
 - f) nedostatak adekvatne kanalizacione infrastrukture

- g) nedostatak parkovskih/rekreacionih površina
- h) nedostatak biciklističkih staza
- i) loše urbano planiranje

5. Koje bi mjere prioritetno trebalo preduzeti da bi se poboljšalo stanje životne sredine: (navesti najmanje 3)

- a) uvesti stroge kazne za prekršioce
- b) poboljšati rad komunalnih službi
- c) ubrzati aktivnosti na toplifikaciji grada
- d) ubrzati aktivnosti na realizaciji projekta prečišćavanje otpadnih voda
- e) prioritetno finansirati ekološke projekte
- f) pokrenuti program edukacije u školama

6. Da li ste spremni dati lični doprinos poboljšanju životne sredine u Vašem gradu:

- a) spreman/na sam, ukoliko bude nametnuto
- b) spreman/na sam, ukoliko to ne iziskuje promjenu navika
- c) spreman/na sam, ukoliko i drugi to učine
- d) spreman/na sam bezuslovno
- e) nisam spreman/na

7. Za slučaj da lično imate neki od problema vezanih za životnu sredinu , prvo biste se za rješavanje obratili.

- a) nadležnoj državnoj službi
- b) nadležnoj opštinskoj službi
- c) komunalnom preduzeću
- d) mjesnoj zajednici
- e) nevladinoj organizaciji
- f) ostalo _____

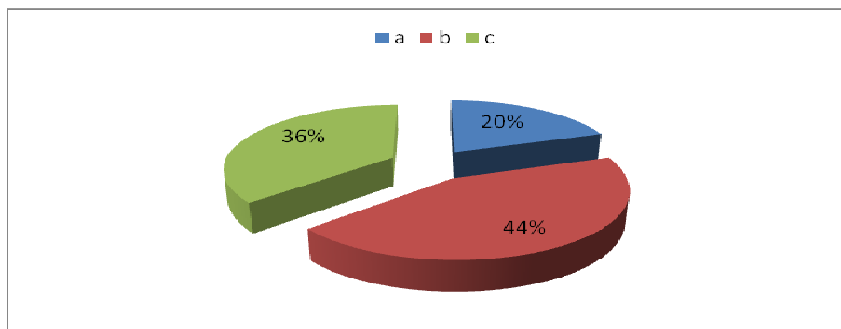
8. Ko se trenutno najviše bavi rješavanjem problema iz oblasti zaštite životne sredine (zaokružiti najmanje 2 od ponudjenih odgovora)

- a) državne službe
- b) opštinske službe
- c) javna komunalna preduzeća
- d) nevladine organizacije i udruženja građana
- e) pojedinci
- f) niko se ne bavi

Rezultati ankete

1. Da li ste zadovoljni sadašnjim stanjem životne sredine u Vašoj opštini:

- a) da
- b) ne
- c) uglavnom

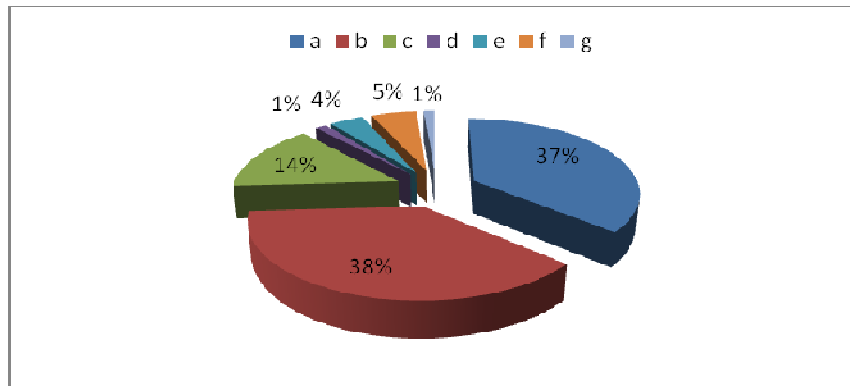

Na osnovu dobijenih odgovora od strane ispitanika, od kojih su njih 20% rekli da su zadovoljni sadašnjim stanjem životne sredine u našoj opštini, a njih 36 % je uglavnom zadovoljno, može se konstatovati da je više od polovine ispitanika (56%), ipak zadovoljno stanjem u ovoj oblasti. Ovakvi odgovori se možda mogu dovesti u vezu sa rješavanjem pitanja privremenog skladišta otpada i njegovog stavljanja u funkciju, čime su se stvorili uslovi za uspostavljanje reda u komunalnoj oblasti, koja je do nedavno bila veliki problem za Berane.

2. Šta, po Vama, predstavlja najveći i najvažniji uzrok zagađenja životne sredine:

- a) loše upravljanje otpadom
- b) smetlišta
- c) neadekvatan tretman otpadnih voda
- d) poljoprivreda
- e) saobraćaj
- f) problemi u snabdevanju vodom za piće
- g) ostalo _____

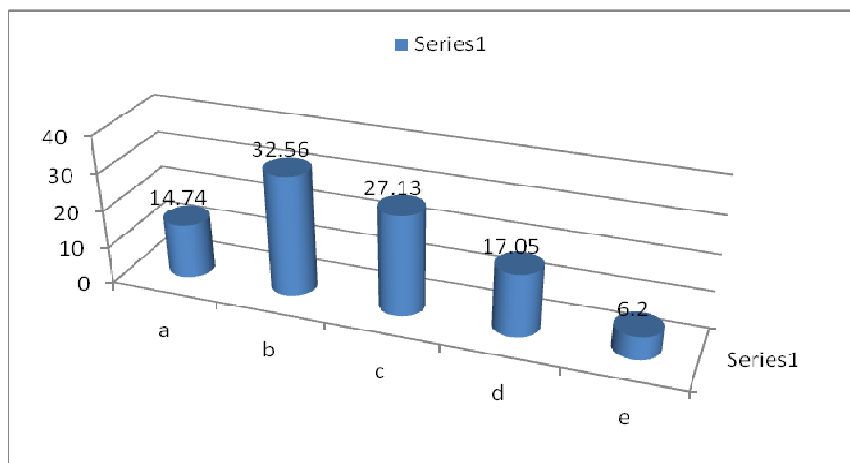
Analizirajući odgovore ispitanika na ovo pitanje, uočava se da najveći dio istih, smatra da je loše upravljanje otpadom (37%) i prisustvo smetlišta (38%) najveći i najvažniji uzrok zagađenja životne sredine u Beranama. Ovi odgovori su i očekivani, imajući u vidu da je problem neadekvatnog upravljanja čvrstim otpadom bio višegodišnji. Kada se tome pridruži i problem otpadnih voda, koje je prepoznalo 14% ispitanika, može se konstatovati da su pitanja upravljanja otpadom najvažnija za stanovnike beranske opštine.

3. Šta u Vašoj mjesnoj zajednici najdirektnije ugrožava zdravlje stanovnika:

- a) otpad
- b) zagađen vazduh
- c) zagađeno zemljište
- d) zagađene površinske vode
- e) buka

Govoreći o pitanju ugrožavanja zdravlja stanovnika Berana, najveći dio ispitanika, njih skoro trećina (32,56%), smatra da je to zagađen vazduh, dok je zagađeno zemljište problem za 27,13% ispitanika. Najmanji procenat anketiranih (6,2%) smatra da buka loše utiče na njihovo zdravlje. Kada je riječ o kvalitetu vazduha, moguće je da građani ovaj problem vide zbog velikog broja individualnih ložišta iz kojih se u većem dijelu godine oslobađaju štetni gasovi nastali sagorijevanjem fosilnih goriva.

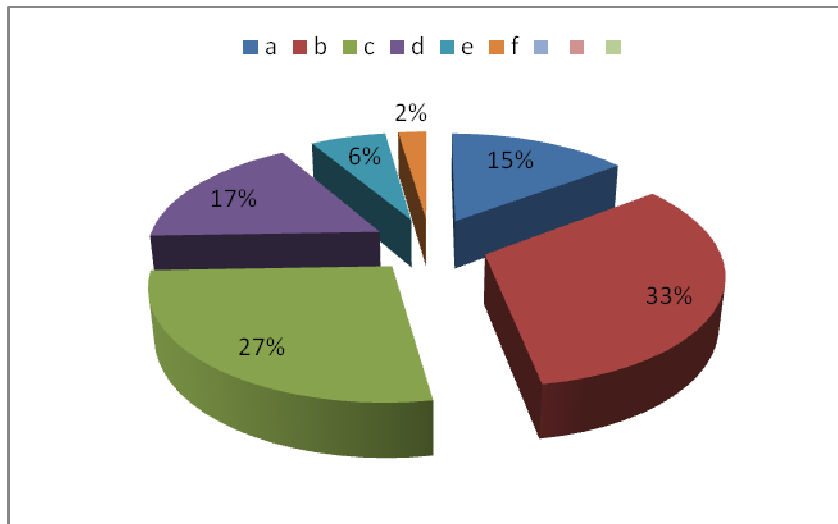

4. Kao najveće ekološke prijetnje na području opštine Berane, naveli bi: (navesti najmanje 3)

- a) nedostatak adekvatne infrastrukture za upravljanje otpadom
- b) zagađen vazduh

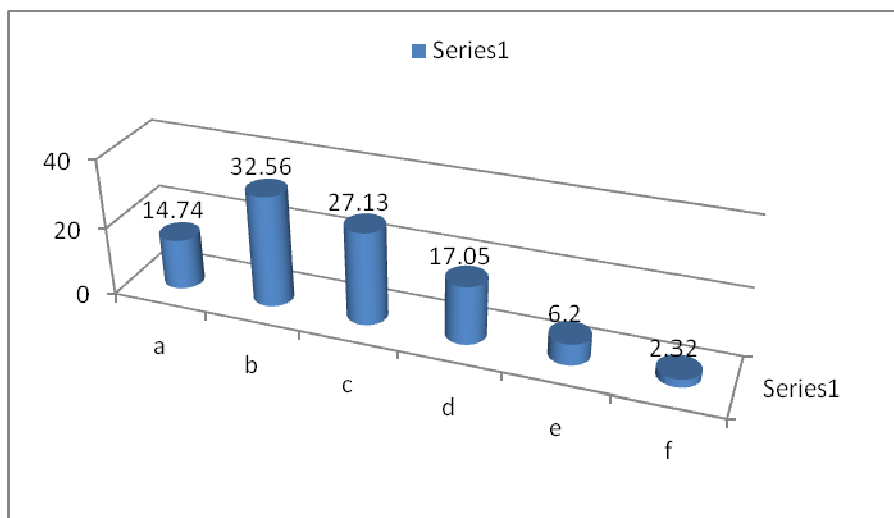
- c) zagađeno zemljište
- d) zagađene površinske vode
- e) nedostatak kvalitetne vode za piće
- f) nedostatak adekvatne kanalizacione infrastrukture
- g) nedostatak parkovskih/rekreacionih površina
- h) nedostatak biciklističkih staza
- i) loše urbano planiranje

Anketirani građani Berana su, slično prethodno postavljenom pitanju, naveli da je zagađen vazduh najveća ekološka prijetnja (njih 33%), zagađeno zemljište je druga po redu prijetnja za građane (27%), dok su zagađene površinske vode (za njih 17%) i nedostatak adekvatne infrastrukture za upravljanje otpadom (15%) treća i četvrta prijetnja po redu za njih. Sumirajući te odgovore, uočava se problem uticaja velikog broja ložišta na kvalitet vazduha, kao i problem upravljanja otpadom (čvrstim i otpadnim vodama).

5. Koje bi mjere prioritarno trebalo preduzeti da bi se poboljšalo stanje životne sredine: (navesti najmanje 3)

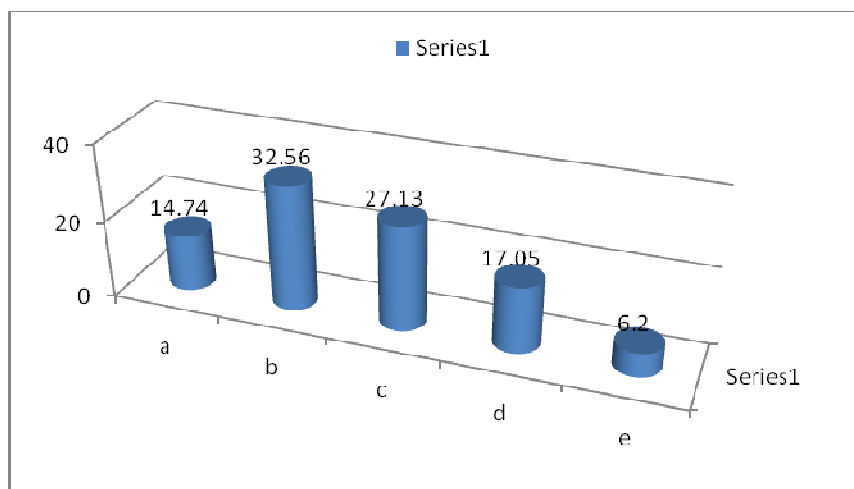
- a) uvesti stroge kazne za prekršioce
- b) poboljšati rad komunalnih službi
- c) ubrzati aktivnosti na toplifikaciji grada
- d) ubrzati aktivnosti na realizaciji projekta prečišćavanje otpadnih voda
- e) prioritarno finansirati ekološke projekte
- f) pokrenuti program edukacije u školama

Analizirajući odgovore na ova pitanja, uočava se da su potreba za unapređenjem rada komunalnih službi (32,56%), za uvođenjem toplifikacije grada (27,13%) i ubrzanom izgradnjom postrojenja za preradu otpadnih voda (17,05%) tri prioriteta na građane, što se moglo zaključiti i na osnovu prethodnih odgovora.

6. Da li ste spremni dati lični doprinos poboljšanju životne sredine u Vašem gradu:

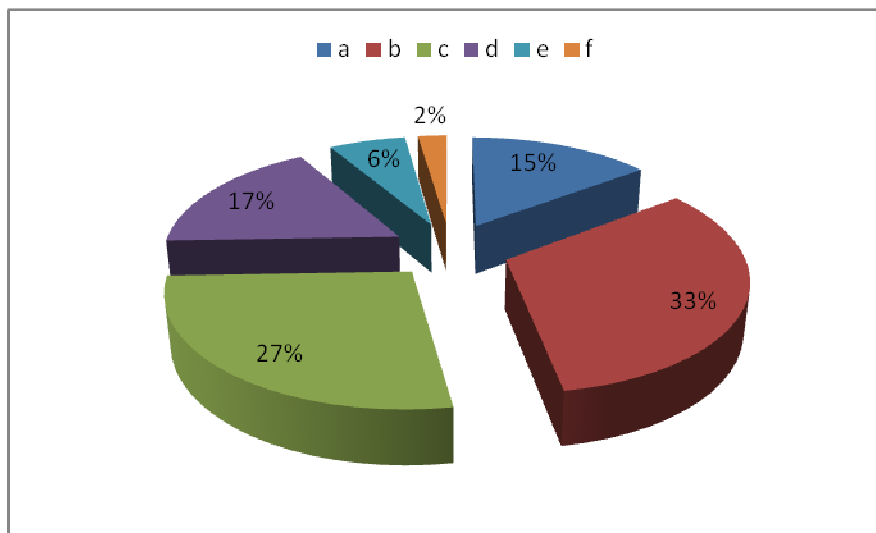
- spreman/na sam, ukoliko bude nametnuto
- spreman/na sam, ukoliko to ne iziskuje promjenu navika
- spreman/na sam, ukoliko i drugi to učine
- spreman/na sam bezuslovno
- nisam spreman/na

Kada je riječ o sopstvenom doprinosu u poboljšanju životne sredine samo je 17 % građana spremno da bezuslovno radi na istom. Najveći dio ispitanika (32,56%) je spreman na rad, pod

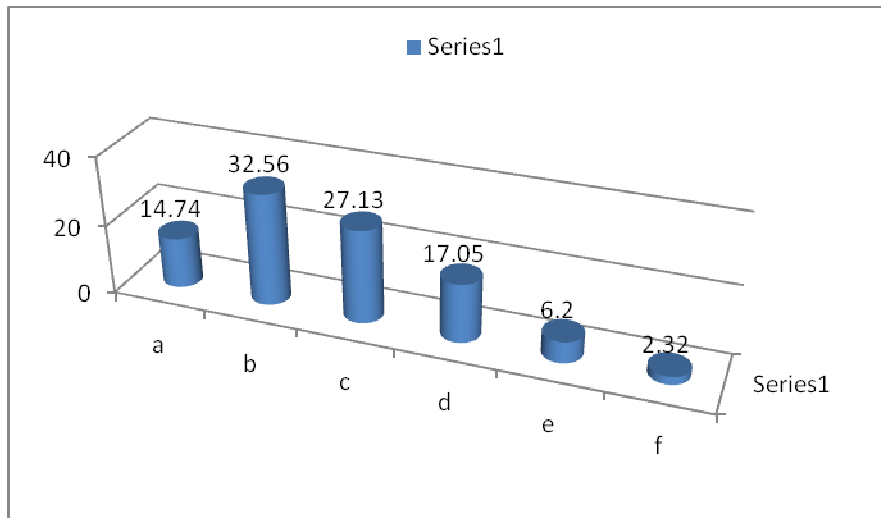
uslovom da ne mora da mijenja stečene navike, odnosno njih 27,13% će raditi ukoliko to budu činili i drugi. Ovi odgovori ukazuju na činjenicu da naše društvo nema dovoljno razvijenu ekološku svijest i da je na tome potrebno raditi.

7. Za slučaj da lično imate neki od problema vezanih za životnu sredinu, prvo biste se za rješavanje obratili.
- a) nadležnoj državnoj službi
 - b) nadležnoj opštinskoj službi
 - c) komunalnom preduzeću
 - d) mjesnoj zajednici
 - e) nevladinoj organizaciji
 - f) ostalo_____

Najveći dio anketiranih građana bi se u slučaju nekog od problema u životnoj sredini, njih 33% obratilo nadležnoj opštinskoj službi, drugi, njih 27%, bi se obratili komunalnom preduzeću, a njih 15 % bi se obratilo nadležnoj državnoj službi. Odgovori na ova pitanja ukazuju da građani, u velikoj mjeri, prepoznaju relevantne organe javne uprave, i samim tim postoji mogućnost da će svoje probleme i riješiti.

8. Ko se trenutno najviše bavi rješavanjem problema iz oblasti zaštite životne sredine (zaokružiti najmanje 2 od ponudjenih odgovora)
- a) državne službe
 - b) opštinske službe
 - c) javna komunalna preduzeća
 - d) nevladine organizacije i udruženja građana
 - e) pojedinci
 - f) niko se ne bavi

Dobijeni odgovori na ovo pitanje ukazuju na činjenicu da građani prepoznaju ulogu lokalne uprave u sprovođenju politike zaštite životne sredine (njih 32,56%), a da se zbog višegodišnjeg problema oko upravljanja otpadom, koji je egzistirao, komunalno preduzeće posmatra kao subjekat koji rješava probleme u ovoj oblasti, za 27,13 % građana.

ZAKLJUČAK

Na osnovu ankete urađene na slučajnom uzorku od 130 stanovnika opštine Berane, dobijeni su pokazatelji razvoja svijesti stanovnika o potrebi očuvanja svih segmenata životne sredine u opštini. Prema dobijenim odgovorima i obrađenim rezultatima, stanovnici opštine Berane imaju zadovoljavajuću percepciju problema u ovoj oblasti, ali subjekata koji bi trebali da rade na njihovom rješavanju.

Na osnovu podataka i aktivnosti koji su iznešeni u tekstu ovog Plana, a koji se odnose na uspostavljanje održivog sistema upravljanja čvrstim komunalnim otpadom i otpadnim vodama, možemo konstatovati da će se glavni identifikovani problemi od strane građana riješiti u skorijoj budućnosti.

IZVJEŠTAJ KOMISIJE za popis nesanitarnih odlagališta

Rješenjem broj: 19-353-74 od 23.09.2014.godine, vd Sekretar Sekretarijata za poljoprivredu, turizam, vodoprivredu i zaštitu životne sredine formirao je komisiju u sastavu :

1. Zoran Vesković , dipl.biolog, predsjednik,
2. Radoje Sekulić , dipl.inž.mašinstva, član,
3. Branko Čulafić , dipl.pravnik, član.

Zadatak komisije bio je da obiđe područje opštine Berane i izvrši popis svih odlagališta (lokacija) na kojima je odložen otpad, suprotno odredbama Zakona o upravljanju otpadom i predloži način sanacije tih odlagališta. Komisija je dana 29.09.2014.godine i 15.10.2014.godine obišla lokacije nelegalnih odlagališta otpada, utvrdila činjenično stanje , pri čemu daje sledeći izvještaj:

1. Odlagalište komunalnog, građevinskog i bio otpada u MZ Beranselo, u koritu rijeke Sušice, 200m uzvodno od sportskog igrališta, u zapremini od 15m³.
2. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Beranselo, u koritu rijeke Sušice, od kuća Premovića do kuća Karličića, u zapremini od 5m³. (rasuto)
3. Odlagalište komunalnog i građevinskog otpada u MZ Beranselo, u koritu rijeke Sušice, kod servisa Labana, u zapremini od 5m³.
4. Odlagalište građevinskog, komunalnog i drvnog otpada u mjestu zvanom „Klisura“ na putnom pravcu Berane – Crni Vrh, u zapremini od 40m³, (na lokaciji primjetno i prisustvo životinjskog otpada).
5. Odlagalište komunalnog otpada na mjestu gdje se javlja klizište ispod „Šarene ploče“ na putnom pravcu Berane - Crni vrh , u zapremini 5 m³.
6. Odlagalište građevinskog otpada u MZ Dolac u blizini kafane „Vrelo“ u zapremini od 3m³.
7. Odlagalište komunalnog i bio otpada na Bogavskom brdu u blizini mjesta zvanog „Bazen“ u zapremini od 7m³.
8. Odlagalište građevinskog, komunalnog i bio otpada na Aerodromu, u blizini bunkera na Pešcima, u zapremini od 15m³.
9. Odlagalište komunalnog otpada na Pešcima, kod kapije groblja (niz stranu) u zapremini od 2m³.
10. Odlagalište komunalnog i građevinskog otpada u MZ Pešca u blizini sportskog igrališta kod obilaznice, u zapremini od 15m³
11. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Buče duž magistralnog puta u neposrednoj blizini preduzeća „Teko“ u zapremini od 25m³
12. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Buče, ispod mosta u neposrednoj blizini kuća Čekića – Suvovara , u zapremini od 4m³
13. Odlagalište komunalnog otpada na obilaznici, kod parkinga Eurošuntića, u zapremini od 5m³

14. Odlagalište komunalnog otpada u ul VIII Crnogorske brigade, iza garaža ka parku, u zapremini od 5m^3
15. Odlagalište komunalnog otpada na Lugama, kod kafane Radojevića (niz stranu), u zapremini od 2m^3 .
16. Odlagalište komunalnog, građevinskog i bio otpada na Lisijevom polju, kod pilane Martića, u zapremini od 40m^3 .
17. Odlagalište komunalnog otpada u koritu Kaludarske rijeke, 1500m uzvodno od kafane Oštri krš,(s desne strane puta kod saobraćajnog znaka), u zapremini od 15m^3 .
18. Odlagalište komunalnog, drvnog i građevinskog otpada u mjestu zvanom „Pobljenici“, bliža lokacija „Baza“, u zapremini od 2000m^3 . Odlagalište na površini od preko 2ha.
19. Odlagalište komunalnog otpada na 3 lokacije pored magistralnog puta u selu Dapsiće u zapremini od 10m^3 .
20. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Polica, pored Goraždanskog puta, u zapremini od 5m^3 .
21. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Polica, od magistrale ka Zagradju, u mjestu zvanom „Grablje“, u zapremini od 20m^3 .
22. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Polica–Dragosava, u mjestu zvanom „Kaljavi put“, u zapremini od 15m^3 .
23. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Polica, kod stadiona „Ledine“, u zapremini od 10m^3 .
24. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Polica, u mjestu zvanom Rupe kod Dedovića kuća, u zapremini od 15m^3 .
25. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Polica, u mjestu zvanom Okrugli laz (kuće Veljića), u zapremini od 10m^3 .
26. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Polica, kod Kopa Bata Djurišića, u zapremini od 25m^3 .
27. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Polica-Babino, u mjestu zvanom Potkraj (u blizini kuće Stanka Ščekića), u zapremini od 10m^3 .
28. Odlagalište komunalnog otpada u MZ Polica-Babino, u mjestu zvanom „Velje polje“, u zapremini od 10m^3 .
29. Odlagalište komunalnog otpada kod bazena „Rasovače“, u MZ Polica, u zapremini od 10m^3 .
30. Odlagalište komunalnog i građevinskog otpada pored puta (na 5 lokacija) u „Mršinoj bari“ u zapremini 25m^3 .
31. Odlagalište komunalnog i građevinskog otpada pored puta ka Manastiru Šudikova i u koritu rijeke Brnjice u zapremini 20m^3 .
32. Odlagalište komunalnog otpada u koritu Budimske rijeke (cijelom dužinom toka) u zapremini od 30m^3 .
33. Odlagalište građevinskog otpada u krugu stambene zgrade „Holandska kuća“, u zapremini od 15m^3 .
34. Odlagalište komunalnog, drvnog i građevinskog otpada u koritu Jelovičke rijeke, pored puta Lubnice - Jelovica (na 600m udaljenosti od Lubnica), u zapremini od 300m^3 . Odlagalište veoma nepristupačno za sanaciju.

Komisija je mišljenja da se predmetna odlagališta mogu sanirati i predlaže da se sanacija istih izvrši u najkraćem mogućem roku.

Br: 19-353-74/1

U Beranama
24.10.2014 god.

KOMISIJA

1. Zoran Vesković, s.r.
2. Radoje Sekulić, s.r.
3. Branko Čulafić, s.r.

Dostavljeno:

- donosiocu rješenja
- članovima komisije
- a/a

Speleološki objekti u opštini Berane

Naziv	Broj	OPŠTINA BERANE		Ostale karakteristike	
		Karta	Topografska obrada	Hidrološke karakteristike i funkcija	Ocjena teškoće
Župan	BA-001	Ivangrad zapad 149-2-3	Topografski snimljen	Sa stajaćom vodom	Teško prohodan (C)
Bracanovića pećina	BA-002	Ivangrad zapad 149-2-3	Topografski snimljen	Suv	Teže prohodan (B)
Kurikuće 1	BA-003	Brzava 149-2-1	Topografski snimljen	Suv	Teže prohodan (B)
Kurikuće 2	BA-004	Brzava 149-2-1	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kurikuće 3	BA-005	Brzava 149-2-1	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kurikuće 4	BA-006	Brzava 149-2-1	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Lučanska jama	BA-007	Ivangrad zapad 149-2-3	Skiciran na terenu	Suv	Teže prohodan (B)
Jama na Čevačkoj glavi	BA-008	Zekova glava 149-1-4	Skiciran na terenu	Suv	Zatran ulaz
Tunelska	BA-009	Ivangrad zapad 149-2-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Velika okapina	BA-010	Ivangrad zapad 149-2-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Pećina sa tri ulaza	BA-011	Ivangrad zapad 149-2-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Mala pećina	BA-012	Ivangrad zapad 149-2-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Čađa	BA-013	Ivangrad zapad 149-2-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)

Velika zidanica	BA-014	Ivangrad zapad 149- 2-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Vilino vreteno	BA-015	Ivangrad zapad 149- 2-3	Nema nacrt	Suv	Teško prohodan (C)
Mala zidanica	BA-016	Ivangrad zapad 149- 2-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Velika pećina	BA-017	Ivangrad zapad 149- 2-3	Topografski snimljen	S povremeno stajaćom vodom	Teže prohodan (B)
Žara	BA-018	Ivangrad zapad 149- 2-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Pećina pored puta	BA-019	Ivangrad zapad 149- 2-3	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Uroševica	BA-020	Brzava 149- 2-1	Nema nacrt	Suv	Ulaz zatvoren
Pećina pod Glavom (Torina)	BA-021	Brzava 149- 2-1	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Tifran 1	BA-022	Brzava 149- 2-1	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Tifran 2	BA-023	Brzava 149- 2-1	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Zidanica	BA-024	Brzava 149- 2-1	Nema nacrt	Suv	Teško prohodan (C)
Tifran 3	BA-025	Brzava 149- 2-1	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Skakavac (Kozja pećina)	BA-026	Mušnica 149-2-2	Topografski snimljen	Sa stalnim tokom / Stalan izvor	Teško prohodan (C)
Goveđa pećina	BA-027	Mušnica 149-2-2	Topografski snimljen	S povremenim tokom	Lako prohodan (A)
Ovčja pećina	BA-028	Mušnica 149-2-2	Topografski snimljen	S prokapnicom	Lako prohodan (A)
Golubija pećina	BA-029	Mušnica 149-2-2	Topografski snimljen	S prokapnicom	Lako prohodan (A)

Orlova pećina	BA-030	Mušnica 149-2-2	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Tifran 4	BA-031	Brzava 149- 2-1	Nema nacrt	S povrem. tokom / Povremen izvor	Lako prohodan (A)
Tifran 5	BA-032	Brzava 149- 2-1	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Prerast i pećina na Oštrom kršu	BA-033	Ivangrad istok 149-2- 4	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Minina pećina	BA-034	Ivangrad istok 149-2- 4	Topografski snimljen	Suv	Teško prohodan (C)
Oštri krš	BA-035	Ivangrad istok 149-2- 4	Topografski snimljen	Suv	Teže prohodan (B)
Kaludra D1	BA-036	Ivangrad istok 149-2- 4	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Kaludra D2 mala	BA-037	Ivangrad istok 149-2- 4	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kaludra D3 Šipurak	BA-038	Ivangrad istok 149-2- 4	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kaludra D4 Povremeno vrelo	BA-039	Ivangrad istok 149-2- 4	Topografski snimljen	S povrem. tokom / Povremen izvor	Teže prohodan (B)
Kaludra D5 Gigantska	BA-040	Ivangrad istok 149-2- 4	Nema nacrt	Suv	Teško prohodan (C)
Kaludra D6 Poskok	BA-041	Ivangrad istok 149-2- 4	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kaludra D7 Nenadna	BA-042	Ivangrad istok 149-2- 4	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kaludra D8	BA-043	Ivangrad istok 149-2- 4	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Kaludra L1 Tunelska	BA-044	Ivangrad istok 149-2- 4	Topografski snimljen	S prokapnicom	Teže prohodan (B)

Kaludra Velika	L2	BA-045	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kaludra L3		BA-046	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kaludra L4		BA-047	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kaludra L5 Cijev		BA-048	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	S prokapnicom	Teže prohodan (B)
Ržanica		BA-049	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	S prokapnicom	Lako prohodan (A)
Komitska pećina		BA-050	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Zaruđe		BA-051	Ivangrad istok 149-2-4	Nema nacrt	Suv	Teže prohodan (B)
Moskovača		BA-052	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	Suv	Teže prohodan (B)
Đato		BA-053	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	Sa stalnim tokom / Stalan izvor	Teže prohodan (B)
Jama na brijegu		BA-054	Ivangrad istok 149-2-4	Nema nacrt	Suv	Zatrpán ulaz
Zvečka		BA-055	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	Suv	Teško prohodan (C)
Bukovac		BA-056	Ivangrad istok 149-2-4	Nema nacrt	Neutvrđeno	
Zagorsko vrelo		BA-057	Ivangrad istok 149-2-4	Nema nacrt	Sa stalnim tokom / Stalan izvor	
Velika pećina na Krčevu		BA-058	Ivangrad istok 149-2-4	Nema nacrt	Neutvrđeno	
Mala pećina na Krčevu		BA-059	Ivangrad istok 149-2-4	Nema nacrt	Neutvrđeno	

Velika pećina na Garaškom kršu	BA-060	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	S povremenom stajaćom vodom	Lako prohodan (A)
Mala pećina na Garaškom kršu	BA-061	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	S povremenom stajaćom vodom	Teže prohodan (B)
Baljašinka	BA-062	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	Suv	Teško prohodan (C)
Bezdanica na Oštroj jeli	BA-063	Ivangrad istok 149-2-4	Topografski snimljen	Suv	Teško prohodan (C)
Pećina u Divljačkom kršu	BA-064	Ivangrad istok 149-2-4	Nema nacrt	Suv	Teško prohodan (C)
Jama na Ravnim livadama	BA-065	Vrelo Ibra 150-1-3	Topografski snimljen	S prokapnicom	Vrlo teško prohodan (D)
Snježara	BA-066	Vrelo Ibra 150-1-3	Nema nacrt	Neutvrđeno	Teško prohodan (C)
Jama na Mečkinom kršu	BA-067	Vrelo Ibra 150-1-3	Nema nacrt	Neutvrđeno	Teško prohodan (C)
Jama Plana	BA-068	Vrelo Ibra 150-1-3	Topografski snimljen	Suv	Teže prohodan (B)
Bezdanica u Mokrom dolu	BA-069	Vrelo Ibra 150-1-3	Topografski snimljen	S prokapnicom	Teško prohodan (C)
Cmiljevica	BA-070	Vrelo Ibra 150-1-3	Topografski snimljen	S prokapnicom	Lako prohodan (A)
Jama kod katuna u Mokrom dolu	BA-071	Vrelo Ibra 150-1-3	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Kožurovac 1	BA-072	Vrelo Ibra 150-1-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Kožurovac 2	BA-073	Vrelo Ibra 150-1-3	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Tromeđa	BA-074	Vrelo Ibra 150-1-3	Topografski snimljen	Suv	Teže prohodan (B)
Navotinsko vrelo	BA-075	Ivangrad zapad 149-2-3	Topografski snimljen	Sa stalnim tokom / Stalan izvor	Teže prohodan (B)
Kaverna u kamenolomu	BA-076	Ivangrad zapad 149-	Topografski snimljen	Suv	Teže prohodan (B)

		2-3			
Tmušina	BA-077	Ivangrad zapad 149- 2-3	Topografski snimljen	Suv	Teže prohodan (B)
Crvena pećina	BA-078	Ivangrad zapad 149- 2-3	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Džabadinska pećina	BA-079	Ivangrad zapad 149- 2-3	Nema nacrt	Suv	Lako prohodan (A)
Devojačka pećina	BA-080	Murino 149- 4-2	Nema nacrt	Neutvrđeno	Teško prohodan (C)
Jama kod Mašničkog katuna	BA-081	Murino 149- 4-2	Nema nacrt	Neutvrđeno	Teško prohodan (C)
Jama u Mirojevicama	BA-082	Murino 149- 4-2	Nema nacrt	Neutvrđeno	Zatrpan ulaz
Pećina u Kemelj	BA-083	Murino 149- 4-2	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Lisičija pećina	BA-084	Murino 149- 4-2	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Šekularska sa vigledom	BA-085	Murino 149- 4-2	Topografski snimljen	Suv	Lako prohodan (A)
Pećina pod Grlate	BA-086	Murino 149- 4-2	Nema nacrt	Neutvrđeno	Lako prohodan (A)
Tojina pećina (Planinica)	BA-087	Murino 149- 4-2	Topografski snimljen	Suv	Teže prohodan (B)
Lazovića pećina	BA-088	Murino 149- 4-2	Nema nacrt	Neutvrđeno	Neutvrđeno
Karaula	BA-089	Ivangrad zapad 149- 2-3	Nema nacrt	Neutvrđeno	Neutvrđeno
Vranjaštička pećina	BA-090	Ivangrad zapad 149- 2-3	Nema nacrt	Neutvrđeno	Neutvrđeno

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI NACRTA PLANA

Na osnovu člana 109. Zakona o lokalnoj samoupravi („Sl.list RCG“, br.42/03, 28/04, 75/05, 13/06 i „Sl. list CG“ 88/09, 3/10, 73/10 i 38/12) i člana 37. i 108. Statuta Opštine Berane („Sl.list RCG-Opštinski propisi“ br.21/04 i 34/06 i „Sl. list CG – Opštinski propisi“ 6/11), člana 22. Odluke o načinu i postupku učešća lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova („Sl.list CG-Opštinski propisi“, br. 22/12) i Zaključka Predsjednika opštine Berane 01-031-2888 od 05.10.2015. godine utvrđen je *Nacrt Lokalnog plana za zaštitu životne sredine* i stavljen na javnu raspravu u skladu sa Planom održavanja javnih rasprava.

Sekretarijat za poljoprivredu, turizam, vodoprivredu i zaštitu životne sredine organizovao je javnu raspravu . Poziv za javnu raspravu dostavljen je Lokalnom javnom emiteru Radio Berane d.o.o, postavljen na sajtu Opštine Berane, www.berane.me i stavljen na oglasnu tablu Opštine. Ovim je *Nacrt Lokalnog plana za zaštitu životne sredine* prema Planu sprovođenja javne rasprave na pogodan način učinjen dostupnim javnosti.

Prema Planu sprovođenja, javni uvid u Nacrt plana je realizovan u periodu 06.10.2015. – 21.10.2015, a rasprava je održana u Maloj sali Opštine Berane u sljedećim terminima :

- za privrednike i preduzetnike 15.10.2015. u 9,00 h;
- za sindikat 16.10.2015. u 9,00 h;
- za NVO 19.10.2015. u 9,00 h;
- za predstavnike MZ i građane 20.10.2015. u 9,00 h;
- za predstavnike političkih partija 21.10.2015. u 9,00 h;

Tokom trajanja Javne rasprave Sekretarijat je obezbijedio dovoljnu količinu štampanog materijala, primjerak elektronske verzije Nacrta i prisustvo stručnih i kompetentnih lica.

Tokom javne rasprave omogućeno je da prisutni i zainteresovane strane direktno komuniciraju sa članovima Komisije za izradu akcionog plana.

Prilikom realizacije javnog uvida i javne rasprave vođen je zapisnik o toku, u kom su evidentirani svi komentari, predlozi, primjedbe, sugestije i mišljenja od značaja za sadržaj rješenja.

Pored poziva za učešće u javnoj raspravi, zainteresovani subjekti su mogli dostaviti predloge, primjedbe i sugestije na fax 051233357 i e-mail adresu: berane@t-com.me do 21.10.2015.godine.

Tokom javnog uvida, elektronskim putem, predlog na Plan je dostavio savjetnik u Službi menadžera, Milutin Mićović, koji navodimo u nastavku teksta.

1. **Komentar sa obrazloženjem:** Unijeti u Akcioni plan projekat pod nazivom *Održivo gazdovanje Limom*. Cilj predloga je da se upravljanje ovim vodnim resursom uspostavi na integralan način poštujući principe održivog razvoja.

Komisija: Komisija je prihvatila predlog i isti će biti uvršten u Lokalni plan, pod nazivom *Održivo upravljanje rijekom Lim*.

2. **Komentar sa obrazloženjem:** Unijeti u Akcioni plan projekat pod nazivom *Održivo gazdovanje šumskom faunom*. Cilj predloga je da se održivim upravljanjem šumskom faunom obezbijedi gazdovanje populacijama divljači i njihovih staništa na način i u obimu kojim se trajno održava i vitalnost populacija divljači, proizvodna sposobnost staništa i biodiverzitet, čime se postiže ispunjavanje ekonomskih, ekoloških i socijalnih funkcija lovstva.

Komisija: Komisija nije prihvatila ovaj predlog imajući u vidu činjenicu da Lovački savez, kao i odgovarajuća pravna lica koja dobiju status korisnika lovišta, ukoliko zadovolje potrebne uslove dobijaju na korišćenje lovište, gazdovanje sa divljači i lovstvo od posebnog značaja, uz obavezu da donesu lovnu osnovu, koja definiše koncept obavljanja ovih aktivnosti na održiv način. Shodno tome, zaključuje se da lokalna samouprava nema nadležnosti u ovoj oblasti.

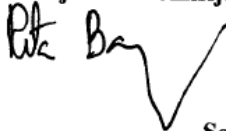
Na javnu raspravu nije došao niko.

Br: 79-353-146

Berane, 29.10.2015.

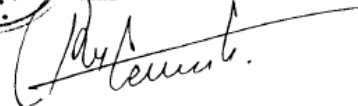
Izveštaj sastavila:

Rita Barjaktarović
Predsjednik Komisije

Izveštaj odobrio:

Ranko Šćekić
Sekretar

Sekretarijat za poljoprivredu, turizam, vodoprivredu

i zaštitu životne sredine

Opštine Berane